

KLIMAHANDLINGSKATALOG

Norrdjurs Kommune

Bilag til Norrdjurs Kommunes klimaplan

SÅDAN LÆSES KLIMAHANDLINGSKATALOGET

Klimaplanens Klimahandlingskatalog består af 7 indsatsområder, 24 sektormål og 97 handlinger, som skal igangsættes for at nå Norddjurs Kommunens mål for klimaet.

Klimaplanens sektormål og handlinger er baseret på nyeste opdaterede vidensgrundlag i form af klima- og energiregnskab for Norddjurs Kommune baseret på tal fra 2018, handlemuligheder opsamlet under klimaplanens udarbejdelse samt kommunale prioriteringer og styrkepositioner.

Indsats og delmål

For at leve op til de tre delmål om henholdsvis 70 % reduktion i 2030 i forhold til 1990-niveauet, netto-nul udledning i 2050 og en klimarobust kommune i 2050 er der kortlagt 7 indsatsområder. Det er prioriteret at opstille indsatser indenfor områder med den største CO₂-udledning og de største risici forbundet med klimaforandringer.

En indsats er enten en sektor eller et område, som har egne sektormål og handlinger, der taler ind i et af områderne i klimaplanen. For CO₂-reduktion er sektormål og handlinger tematiseret i 6 indsatsområder: energi, transport og mobilitet, landbrug og arealanvendelse, affald og industri, uddannelse og livsstil samt kommunen som virksomhed. For klimatilpasning er indsatsområdet klimatilpasning. For at sikre en klimarobust kommune er klimatilpasningsopgaven delt op i tematiserede sektormål: vand, tørke, hede og vind.

Tabel med konkrete handlinger

Klimahandlingskataloget er en bruttoliste eller en oversigt over konkrete handlinger, som er beskrevet under sektormål.

Alle handlinger er vurderet og gennemgået ud fra standardkravene eller de nødvendige elementer for klimaplanlægning, som anvendes af bynetværket C40 cities. Kravene fungerer som overskriften for oversigtens kolonner og specificerer, hvordan den enkelte handling igangsættes og dens forskellige effekter.

Sidst i dokumentet forefindes en tabel med uddybende beskrivelser af de enkelte handlinger i klimahandlingskataloget.

KLIMAHANDLINGER I "SAMMEN OM ET GRØNT NORDDJURS" - INDSATSOMRÅDE 1: Energi (varme og el)

Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Potentielle barrierer	Målgruppe	Samarbejdspartner/aktør	Kommunens rolle	Ansvar (afdeling/chef)	Relevante planer/strategier	CO ₂ -effekt (tons)	Omkostninger og finansiering		Næste skridt
		Miljø	Sundhed	Lighed	Økonomi og andre effekter								Personalesourcer	Budget og finansiering (ekskl. personale)	
Sektormål: Fossilfri energi- og varmeproduktion og varmeforsyning er baseret på 100% vedvarende energi (CO₂-reduktion i 2030: 79.030 ton og i 2050: 79.852 ton)															
1.a	Udbygning af fjernvarmeforsynede områder, herunder facilitering og motivering af husstande til at udskifte oliefyr	Der er ikke en direkte CO ₂ -effekt, men det vil fremgå på energibalancen	Mindre partikelforurening til gavn for sundhed, samt sundere boliger med bedre luft- og fugtforhold	Udskiftning af oliefyr er en omkostning for privatøkonomien. Det er ikke alle økonomier, som kan rumme denne omkostning	Bedre ressourceanvendelse og øget værdi af boliger	Udgifter ved omlægning kan være en barriere for, at der sker en omlægning. Omlægningen afhænger således af, at der kommer statslige puljer, der kan finansiere omlægning	Boligejere	Boligejere og Energistyrelsen	Norddjurs Kommune vil facilitere, kommunikere om mulige finansieringsmuligheder og motivere private husstande til at udskifte deres oliefyr	Byg og Miljø	Norddjurs Kommunes varmeplan og Energipolitik	CO ₂ -reduktion fra udfasning af olie i den individuelle opvarmning: 2030: 8.216 ton 2050: 9.038 ton	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort - i gang
1.b	Fjernvarmeforsyning baseret på el og overskudsvarme	Der er ikke en direkte CO ₂ -effekt fra reduceret biomasseforbrug, men fra øvrige fossile brændsler	Mindre partikelforurening til gavn for sundhed	Uændret	Bedre ressourceanvendelse	El-infrastrukturen kan udfordre implementeringen, det samme kan lokal opbakning - hvis folk har investeret i fx varmepumper, er incitamentet til at omskifte lavt. Central lovgivning er afgørende for, at det lykkes, herunder sikkerhedspolitik	Varmeværker	Varmeværker og partnerskaber (Miljøforum)	Norddjurs Kommune vil have en fortsat faciliterende rolle ift. at erstatte biomasse med vedvarende energi. I 2022 er ca. 12% af fjernvarmen produceret af vedvarende energi	Byg og Miljø	Norddjurs Kommunes varmeplan og Energipolitik	CO ₂ -reduktion på 1.688 ton fra øvrige fossile brændsler	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort - i gang
1.c	Norddjurs Kommune vil udarbejde en strategi for elproduktion	CO ₂ -reduktion	Uændret	Uændret	Billigere el, fordi den produceres lokalt. Større forsyningsikkerhed	Større el-forbrug kræver en udbygning af el-infrastrukturen. Central lovgivning kan spænde ben	El-selskaber, interessenter på energiområdet og lokale interessenter, herunder lodsejere	El-selskaber og interessenter på energiområdet samt lodsejere	Partner, facilitator, planlægger og myndighed	Byg og Miljø	Norddjurs Kommunes varmeplan og Energipolitik	Samlet CO ₂ -reduktion fra VE-el fra 2030: 69.126 ton	Afholdes indenfor driften. Pt. større efterspørgsel end nuværende ressource kan dække. Omprioritering eller tilføres ressourcer	Afholdes indenfor driften	Kort - start og slut 2024
1.d	Formidling af energi- og bygningsrådgivning om energieffektivisering, omlægning af energiforsyning og klimarigtig brug af byggematerialer	En understøttende handling. Der er ikke en direkte CO ₂ -effekt, men det vil fremgå på energibalancen	Mindre partikelforurening til gavn for sundhed samt sundere boliger med bedre luft- og fugtforhold	Omlægninger er en udgift for privatøkonomien. Det er ikke alle, hvis økonomier kan bære denne omkostning	Bedre ressourceanvendelse og øget værdi af boliger	Udgifter ved omlægning kan være en barriere for, at der sker en omlægning. Omlægningen afhænger således af, at der kommer statslige puljer, der kan finansiere omlægning	Boligejere	Boligejere, lokale håndværkere og Energistyrelsen	Facilitator og myndighed (må ikke være rådgivende)	Erhverv	Norddjurs Kommunes varmeplan og Energipolitik	Understøttende handling	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort - igangsættes i 2024 og frem
1.e	Understøttelse af etablering af solcelleparker	CO ₂ -reduktion. Der er potentiale for at indtænke biodiversitetsindsatser	Uændret	Uændret	Billigere el, fordi den produceres lokalt. Større forsyningsikkerhed	Større el-forbrug kræver en udbygning af el-infrastrukturen. Manglende lokal opbakning kan gøre opsætning svær. Central lovgivning kan spænde ben	Lokalbefolkning, lokale lodsejere og solenergiselskaber	Lokalbefolkning, lodsejere og solenergiselskaber	Partner, facilitator, planlægger og myndighed	Byg og Miljø	Norddjurs Kommunes varmeplan og Energipolitik	Indgår i 1.c	Kræver prioritering af ansøgninger. Lang sagsbehandling i nuværende drift	Afholdes indenfor driften	Kort-mellem, i gang og står på så længe det er muligt at etablere solcelleparker
1.f	Ved udskiftning af vindmøller skal der som udgangspunkt ske en reduktion i antallet af vindmøller samtidigt med, at der sker en forøgelse af produktionen ved hjælp af opsætning af mere effektive vindmøller	CO ₂ -reduktion. Der er potentiale for at indtænke biodiversitetsindsatser	Uændret	Uændret	Billigere el, fordi den produceres lokalt. Større forsyningsikkerhed	Større el-forbrug kræver en udbygning af el-infrastrukturen. Manglende lokal opbakning kan gøre opsætning svær. Central lovgivning kan spænde ben	Lokalbefolkning, lokale lodsejere, erhverv og vindenergiselskaber	Lokalbefolkning, lodsejere og vindenergiselskaber	Partner, facilitator, planlægger og myndighed	Byg og Miljø	Norddjurs Kommunes varmeplan og Energipolitik	Indgår i 1.c	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort-mellem, i gang og står på så længe det er vindmøller at udskifte
Sektormål: 50 % CO₂-reduktion af energi til industrielle processer inden 2030 (CO₂-reduktion i 2030 15.103 ton og i 2050 uændret)															
1.g	Virksomheder omlægger 50% af fossile energikilder til vedvarende energi inden 2030	CO ₂ -reduktion	Mindre partikelforurening til gavn for sundhed	Uændret	Uændret	Indsatsens kræver investering fra virksomheder	Lokale virksomheder	Lokale virksomheder	Facilitator og myndighed	Byg og Miljø	Norddjurs Kommunes varmeplan og Energipolitik	15.103 tons	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort-mellem: i gang og frem mod 2030
1.h	Norddjurs Kommune samarbejder med erhvervslivet om den grønne omstilling fx ved indgåelse af klimapartnerskabsaftaler	CO ₂ -reduktion	Mindre partikelforurening til gavn for sundhed	Uændret	Grønne produktionsmetoder styrker erhvervslivet, medfører fx konkurrencedygtighed og økonomiske gevinster	Økonomi	Lokale virksomheder	Lokale virksomheder	Facilitator og partner	Erhverv	Erhvervsstrategien	Indgår i 1.g	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort: 2024 og frem mod 1. revision

KLIMAHANDLINGER I "SAMMEN OM ET GRØNT NORDDJURS" - INDSATSOMRÅDE 1: Energi (varme og el)

Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Potentielle barrierer	Målgruppe	Samarbejdspartner/aktør	Kommunens rolle	Ansvar (afdeling/chef)	Relevante planer/strategier	CO ₂ -effekt (tons)	Omkostninger og finansiering		Næste skridt
		Miljø	Sundhed	Lighed	Økonomi og andre effekter								Personaleres-sourcer	Budget og finansiering (ekskl. personale)	
1.i	Udnyttelse af virksomheders overskudsvarme og anvendelse af denne i fjernvarmeforsyningen	CO ₂ -reduktion	Mindre partikelforurening til gavn for sundhed	Uændret	Uændret	Uændret	Lokale virksomheder og fjernvarmeverker	Lokale virksomheder og fjernvarmeverker	Facilitator og myndighed	Byg og Miljø	Norddjurs Kommunes varmeplan og Energipolitik	Indgår i 1.b	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort-mellem; 2024 og frem
Sektormål: Bidrage til produktion af bæredygtigt brændstof															
1.j	Understøtte etablering af nye energitekniske løsninger og projekter	Understøttende handling, ingen selvstændig CO ₂ -reduktion	Uændret	Uændret	Billigere el, fordi den produceres lokalt. Større forsyningssikkerhed	Større el-forbrug kræver en udbygning af el-infrastrukturen. Central lovgivning kan spænde ben	El-selskaber, iværksættere og investorer, virksomheder, projektudviklere	El-selskaber og interessenter på energiområdet, samt lodsejere	Partner, facilitator, planlægger og myndighed	Byg og Miljø	Norddjurs Kommunes varmeplan og Energipolitik	Indirekte	Forventes afholdes indenfor driften (mængden af ansøgninger kan få betydning)	Afholdes indenfor driften	Kort-mellem (lang proces for udvikling og ansøgningsvirksomhed): I gang og frem mod 2023

KLIMAHANDLINGER I "SAMMEN OM ET GRØNT NORDDJURS" - INDSATSOMRÅDE 2 : Transport og mobilitet

Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Potentielle barrierer	Målgruppe	Samarbejdspartner/aktør	Kommunens rolle	Ansvar (afdeling/chef)	Relevante planer/strategier	CO ₂ -effekt (tons)	Omkostninger og finansiering		Næste skridt
		Miljø	Sundhed	Lighed	Økonomi og andre effekter								Personaleressourcer	Budget og finansiering (ekskl. personale)	
Sektormål: Fremme klimavenlig persontransport hos den enkelte borger															
2.a	Udbygning af el-ladeinfrastruktur	Understøttende handling, ingen selvstændig CO ₂ -reduktion	Lavere støj- og partikelforurening (især i byerne)	Udskiftning af bil til elbil er en omkostning for privatøkonomien. Det er ikke alle økonomier, som kan rumme denne omkostning	Uændret	Statslige afgifter og incitamentsstruktur er afgørende for hastigheden af omstilling til elbiler og kollektiv transport. Det er en forudsætning, at elnettet skal opgraderes i takt med, at opladningsbehovet stiger	Alle bilister i Norddjurs		Norddjurs Kommune er i dialog med lokale private virksomheder og foreninger om etablering af offentligt tilgængelige ladestander på deres matrikler	Vej og Ejendom	Djurs Mobilitetsstrategi, Ladestanderbekendtgørelsen	Indgår i 2.b	Afholdes indenfor driften (Kræver medarbejderressourcer til dialog, facilitering og koordinering)	Indeholdt i budgettet. Kræver medarbejderressourcer til dialog, facilitering og koordinering. Der er afsat 4 mio. kr. fra 2022 - 2024 (2,3 mio. kr. og 2024: 1,2 mio. kr.) til at sørge for, at Ladestanderbekendtgørelsen opfyldes inden 1. januar 2025	2022 - 2050 - løbende indsats og opfølgning. Første fase 2022 - 2024 ift. opfylde af lovkrav ved kommunale bygninger. Her opsættes minimum 60 offentligt tilgængelige ladestander over hele Norddjurs. Anden fase 2025 - 2050 - fortsat opstilling ved nye bygninger eller yderligere ladestander efter behov
2.b	Elektrificering af den private vognpark: - 40 % af de private biler kører på el i 2030 - 100 % af person- og varebiler kører på el eller vedvarende energi i 2050	CO ₂ -reduktion	Lavere støj og partikelforurening (især i byerne)	Udskiftning af bil til elbil er en omkostning for privatøkonomien. Det er ikke alle økonomier, som kan rumme denne omkostning	Der er en investeringsomkostning. Renere luft og mindre støj giver færre syge med luftvejsinfektioner og stress, og dermed en samfundsgevinst	Høje priser på elbiler kan være en barriere for køb. Det er en forudsætning, at ladestanderinfrastruktur skal følge med efterspørgslen. Statslige afgifter og incitamentsstruktur er afgørende for hastigheden af omstilling til elbiler og kollektiv transport. Det er en forudsætning, at elnettet skal opgraderes i takt med, at opladningsbehovet stiger	Privatbilister og transportfirmaer	Ladeoperatører Bilbranchen	Myndighed, planlægger, partner/facilitator	Vej og Ejendom	Djurs Mobilitetsstrategi	2030: 29.887 ton 2050: 59.502 ton	Afholdes indenfor driften	Indeholdt i budgettet. Kræver medarbejderressourcer til dialog, facilitering og koordinering	Kort - 2023 og frem
2.c	Fremme samkørsel på Djursland gennem projekter med samkørselstjenester såsom Ta' Med og NaboGo	CO ₂ -reduktion	Lavere støj og partikelforurening (især i byerne)	Borgere kan tjene på enten at tage andre med eller køre med andre	Færre biler på vejene giver mindre trængsel og mindre slid på vejene. Hvis flere vælger at tage andre borgere med i deres bil, vil der være et bedre mobilitetstilbud på Djursland, og samkørsler kan til en vis grad erstatte kørsel med Flextrafik, hvormed kommunen sparer penge	Erfaring viser, at det er svært at etablere samkørsel på landet. Adfærdsændringer kan være svære og tage tid	Privatbilister og borgere med transportbehov	Borgere, FDM, NaboGo, lokale virksomheder og uddannelsesinstitutioner	Planlægger og facilitator	Vej og Ejendom	Djurs Mobilitetsstrategi	Ikke specifikt opgjort - Indgår i 2.b	Afholdes indenfor driften	Ingen udgifter ved brug af app'en. Derudover kan kommunen vælge at afsætte midler i Ved Ta' Med fra FDM, til de, som tilbyder samkørsel, for at tage andre borgere med. Eks. 250.000 årligt for at sikre, at der bliver tilbudt nok samkørsler til at det bliver et reelt tilbud. Der kan desuden etableres blafferstoppesteder og samkørselspladser, og der kunne afsættes 100.000 kr. årligt fra 2024 - 2030 til dette formål	Kort: Kommunen vil fortsætte den løbende indsats gennem dialog med samkørselstjenester og lokale virksomheder og uddannelser fra 2017 til 2030
2.d	Fremme cyklismen ved at udbygge cykelstinet, give bedre parkeringsløsninger ved den kollektive trafik, herunder aflåst cykelparkering på trafikknudepunkter. Fremme cyklisme via Vi Cyler til arbejde kampagne og andre lignende kampagner	CO ₂ -reduktion	Lavere støj og partikelforurening (især i byerne) Sundere borgere	Borgere kan spare mange penge på at cykle frem for at køre bil eller bruge kollektiv trafik	Færre biler på vejene og mindre slid på vejene	Mange husstande har i dag flere biler, og i en travl hverdag, kan det være svært at tage springet til at cykle i stedet. Adfærdsændringer kan være svært og tager tid	Privatbilister	Cykelistforbundet, Supercykelstinetværket i Region Midtjylland, Vejdirektoratet, lokale cykelhandlere, Vi cykler til arbejde, lokale virksomheder og uddannelsesinstitutioner	Ejer, planlægger, partner/facilitator	Vej og Ejendom	Djurs Mobilitetsstrategi	Ikke specifikt opgjort - Indgår i 2.b	Afholdes indenfor driften	Delvist indeholdt i budget. Afsat 0,5 mio. kr. i 2023, 1 mio. kr. hvert år i 2024-2026. Minimum 5 mio. kr. årligt til etablering af cykelstier, så man kan lukket hullerne i Cykelplan 2020 og give en attraktiv cykelinfrastruktur inden 2030, samt opfylde målene i Supercykelstinetværket i Region Midtjylland inden 2040. Der kan afsættes 50.000 kr. årligt til deltagelse i Vi cykler til arbejde-kampagnen. Der kan afsættes 0,75 mio. kr. til etablering af aflåst cykelparkering på trafikknudepunkterne i Auning og Glesborg, så flere vil vælge bus og cykel frem for bilen	2022/2023: etablering af cykelsti på Fuglsangvej i Grenaa. 2022: Norddjurs Kommune har etableret aflåst cykelparkering på alle letbanestationer. 2023-2024: etablering af cykelsti i Bønnerup. 2024-2026: Cykelsti mellem Glesborg og Ørum, hvor korridoren mod Ryomgård udbygges. 2022/2024: Vejdirektoratet lukker hul mellem Ramten og Djurs Sommerland langs statsvej rute 16 2022-2024: Syddjurs Kommune arbejder på det sidste stykke mod Ryomgård. 2022-2024: Vejdirektoratet cykelsti mellem Trustrup og Grenaa i 2022 - 2024. 2026-2030: Norddjurs Kommune er i dialog med Randers Kommune om mulig cykelsti langs den gamle bane mellem Randers og Allingåbro. 2024-2030: Mulig etablering af aflåst cykelparkering på trafikknudepunkter i Auning og Glesborg

KLIMAHANDLINGER I "SAMMEN OM ET GRØNT NORDDJURS" - INDSATSOMRÅDE 2 : Transport og mobilitet

Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Potentielle barrierer	Målgruppe	Samarbejdspartner/aktør	Kommunens rolle	Ansvar (afdeling/chef)	Relevante planer/strategier	CO ₂ -effekt (tons)	Omkostninger og finansiering		Næste skridt
		Miljø	Sundhed	Lighed	Økonomi og andre effekter								Personaleressourcer	Budget og finansiering (ekskl. personale)	
Sektormål: Skift til emissionsfri kollektiv transport															
2.e	Alle kollektiv trafik-busser som kører i Norddjurs Kommune skal drives af vedvarende energi	CO ₂ -reduktion	Lavere støj og partikelforurening (især i byerne)	Uændret	Mulig driftbesparelse, da elbusser kræver mindre vedligehold og koster mindre at køre	Norddjurs Kommune har kun direkte kontrol over rute 213 og 352, samt dele af rute 211 og 319. Vi deler finansiering med Syddjurs Kommune på rute 120 og 351. Region Midt finansierer rute 122, 211, 212, 214 og 319. Udviklingen afhænger derfor af de to parter villighed til omstilling	Busselskaber	Midttrafik, Region Midt, Herning Bilen, Syddjurs Kommune, Randers Kommune	Ejer, planlægger, partner/facilitator	Vej og Ejendom	Djurs Mobilitetsstrategi	2030: 2.923 ton 2050: 4.199 ton	Afholdes indenfor driften	Erfaring fra det første udbud af bybussen i Grenaa viste, at det ikke nødvendigvis behøver at være dyrere at skifte til elbusser	Sommer 2023: Elektrificering af bybussen i Grenaa. Sommer 2026: De regionale busser skal i udbud, hvor det vil være muligt at gøre ruterne elektriske. Kort sigt. Indenfor de kommende år: Det vil være muligt at lægge skolebusserne i udbud med henblik på at gøre dem elektriske. Det kan gøres i faser, da der er 21 kontraktbusser, der skal udskiftes
2.f	Kollektiv trafik og Flextrafik optimeret i forhold til behov. Der fjernes 25 % buskørsel i 2030 i forhold til 2020. - Norddjurs Kommune initierer dialog og partnerskab med Syddjurs Kommune, Randers Kommune, Midttrafik og Region Midtjylland om optimering af den kollektive trafik på Djursland	CO ₂ -reduktion	Lavere støj og partikelforurening (især i byerne)	Lidt højere udgifter for nogle borgere til Flextrafik. Andre borgere vil få færre udgifter, fordi de kan bruge billig Plustur	Kommunerne og Regionen kan spare millioner, hvis man fjerner unødige busafgange og erstatter dem med Flextrafik-løsninger	Borgere skal bestille Flextrafik, hvilket kan være en barriere for nogle. Risiko for lokal modstand fra borgere, skoler og virksomheder	Brugere af den kollektive trafik, busselskaber og vognmænd	Midttrafik, Regionen, Randers Kommune og Syddjurs Kommune	Planlægger, partner/facilitator	Vej og Ejendom	Djurs Mobilitetsstrategi	Ikke specifikt opgjort - Indgår i 2.e	Afholdes indenfor driften	Der vil være driftbesparelser for Norddjurs	Kort sigt. Der vil ske en optimering af busruterne fra 2023 og frem
Sektormål: Skift af teknologi og drivmidler i vare- og lastbiltransport															
2.g	Norddjurs Kommune vil være i løbende dialog og samarbejde med transportbranchen om udfordringer og muligheder	CO ₂ -reduktion	Lavere støj og partikelforurening (især i byerne)	Emissionskrav til vognmænd kan skabe ulighed, da de færreste mindre vognmænd har råd til at købe el-lastbiler el.lign.	Høje udgifter til omstilling, som skal bæres af enkeltpersoner. Markedet er ikke nødvendigvis klar til det - hverken i teknologisk eller med tilgængelighed	Mangel på bæredygtige alternativer. Mangel på tankstationer med eks. brint	Vognmænd	Ikke relevant	Facilitator	Vej og Ejendom	Djurs Mobilitetsstrategi	2030: 9.626 ton 2050: 10.791 ton	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort og Mellem sigt - 2024 og frem
2.h	Norddjurs Kommune afsøger mulighederne for at gøre Anholt-færgen emissionsneutral eller -fri	CO ₂ -reduktion	Uændret	Uændret	Afsøgning bør også se på finansieringskilder til ny færge	Norddjurs Kommune	Kommunen, borgere og turister	Ikke relevant	Facilitator og ejer	Vej og Ejendom	Djurs Mobilitetsstrategi	Ca. 1000 ton/år	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort sigt - 2025-2026
2.i	Norddjurs Kommune følger de øvrige udviklinger på transportområdet, som påvirker det kommunale klimaregnskab (stigning flytrafik, reduktion af indenrigssøfart)	Netto-stigning på c. 900 ton/år	Uændret	Uændret	Uændret	Eksterne forhold – ingen direkte aktør	Kommunen, andre ejerkommuner, borgere, erhvervsliv, turister	Syddjurs Kommune, Aarhus Kommune	Facilitator og ejer	Vej og Ejendom	Ejerstrategi for Aarhus Lufthavn a/s	Netto-stigning på ca. 900 ton/år	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort sigt - 2023 og frem

KLIMAHANDLINGER I "SAMMEN OM ET GRØNT NORDDJURS" - INDSATSOMRÅDE 3: Landbrug og arealanvendelse

Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Potentielle barrierer	Målgruppe	Samarbejdspartner/aktør	Kommunens rolle	Ansvar (afdeling/chef)	Relevante planer/strategier	CO ₂ -effekt (tons)	Omkostninger og finansiering		Næste skridt
		Miljø	Sundhed	Lighed	Økonomi og andre effekter								Personaleres-sourcer	Budget og finansiering (ekskl. personale)	Periode/tidsplan mod 2030
Sektormål: Et mere klima- og miljøvenligt landbrug, der er økonomisk bæredygtigt															
3.a	Større biogasproduktion	CO ₂ -reduktion	Kan bidrage indirekte	Uændret	Kan kræve investering	Finansiering	Landbrugserhvervet	Ejere af biogasanlæg, Syddjurs Kommune og Djurslands Landboforening	Facilitator (koordinerende rolle ift. transportdelen)	Byg og Miljø	Landbrugs-aftalen	10.116 ton fra afgasset gylle (forudsættes behandlet på biogasanlæg uden for NDK)	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Mellem/Lang sigt. Dialog om etablering af biogasanlæg pågår i dag, og fortsætter frem til etablering af et anlæg. Etableringsår ukendt
3.b	Partnerskaber og en styrket dialog mellem landbrugets parter og Norddjurs Kommune med henblik på klimaeffektivisering af landbruget (hurtig udslusning af gylle, præcisionsgødsning mv.), herunder understøttes landbrugets anvendelse af klimaværktøjet ESGreen Tool til at reducere klimaaftrykket	CO ₂ -reduktion	Kan evt. bidrage indirekte	Uændret	Grøn omstilling kan være et konkurrenceparameter og åbne op for nye markeder	Finansiering	Landbrugserhvervet	Landbrugserhvervet og Djurslands Landboforening	Facilitator	Byg og Miljø	Landbrugs-aftalen	29.700 ton i 2030 30.800 ton i 2050	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort - 2023 udarbejdet en klimapartnerskabsaftale og i tiden derefter realiseres partnerskabet
Sektormål: En balanceret og klimavenlig arealanvendelse, der balancerer hensyn til landbrug, natur, biodiversitet, rekreative interesser og energiformål															
3.c	Øget omlægning af areal til naturlige vådområder, herunder igangsættelse af vådområdeprojekter	Sikring af biodiversitet, reduktion af kvælstofudvaskning og holder på CO ₂	Kan evt. bidrage indirekte	Uændret	Støttes af statslige midler	Finansiering	Kommunen selv og lodsejere	Naturstyrelsen, Djurslands Landboforening, lokale lodsejere og Landbrugsstyrelsen	Facilitator	Byg og Miljø	Landbrugs-aftalen	33.386 ton i 2030 og 47.862 ton i 2050	0,1 årskværværk - Omprioritering eller tilføres ressourcer	100 % statslig finansiering Der er afsat midler 0,9 mio. kr. udgift og 0,9 mio. kr. i indtægt i årene 2024-2026	Kort og mellem - 2023 og frem
3.d	Kommunen vil fremme skovtilplantning og understøtte statens mål om, at skovlandskaber skal udgøre 20-25% af landets areal inden udgangen af det 21. århundrede ved at udpege skovrejsningsområder. I 2030 er det forventningen, at 25% af kommunens areal er dækket af skov	Binding af CO ₂ , øget biodiversitet og ved produktionskov klimavenligt materialer til byggeri	Rekreativ værdi for borgerne	Uændret	Kommunale udgifter til jordkøb og etablering af skov. Der kan søges midler til privat skovrejsning af private ejere af landbrugsjord	Finansiering og muligt areal	Kommunen selv og private	Naturstyrelsen, Djurslands Landboforening, eksterne sponsorer, vandværker og lokale lodsejere	Facilitator	Byg og Miljø	Det nationale skovprogram	6.252 ton i 2030 og 16.672 ton i 2050	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Mellem og langsigt - opstart 2025-2026 og frem
3.e	Udarbejdelse af en kommunal strategi for arealanvendelse. Det skal sikre en gennemtænkt og helhedsorienteret anvendelse af arealer, herunder udtagning af arealer til natur	Sikring af biodiversitet, reduktion af kvælstofudvaskning og holder på CO ₂	CO ₂ -reduktion og rekreativ værdi for borgerne	Uændret	Kommunale udgifter til jordkøb og etablering af skov. Der kan søges midler til privat skovrejsning af private ejere af landbrugsjord	Finansiering	Kommunen selv	Naturstyrelsen, Djurslands Landboforening, lokale lodsejere og Landbrugsstyrelsen	Facilitator	Byg og Miljø	Landbrugs-aftalen	3.300 ton (udtagning til natur)	0,1 årskværværk - Omprioritering eller tilføres ressourcer	Udgifter til etablering af skovpulje	Kort - frem mod 2030 (Næste kommuneplansperiode)
Sektormål: Samarbejder og synergier til at fremme ny teknologi og driftsmetoder															
3.f	Udpegning af kommunale bynære arealer med særligt biodiversitetspotentiale, herunder en samskabende proces med borgere for at forskønne borgernes nærområde samtidig med, at den biologiske mangfoldighed øges	Den biologiske mangfoldighed øges	Rekreativ værdi for borgerne	Uændret	Ingen	Ingen	Borgere	Borgere i eller omkring byerne	Facilitator	Byg og Miljø	Biodiversitetspolitik 2020-2024, Vild med Vilje og FNs Verdensmål. Specifik mål 17.	Ingen	Afholdes indenfor driften	0,150 mio. kr. afsat i budget 2023	Kort - 2023

KLIMAHANDLINGER I "SAMMEN OM ET GRØNT NORDDJURS" - INDSATSOMRÅDE 3: Landbrug og arealanvendelse

Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Potentielle barrierer	Målgruppe	Samarbejdspartner/aktør	Kommunens rolle	Ansvar (afdeling/chef)	Relevante planer/strategier	CO ₂ -effekt (tons)	Omkostninger og finansiering		Næste skridt
		Miljø	Sundhed	Lighed	Økonomi og andre effekter								Personaleres-sourcer	Budget og finansiering (ekskl. personale)	Periode/tidsplan mod 2030
3.g	Etablering af projektgrupper, som etablerer pilot- og forsøgsprojekter som fremmer nye driftsmetoder, teknologi, arealanvendelse, indsatser om biokul (metode til CO ₂ -lagring) mv.	CO ₂ -reduktion. (Delvis understøttende tiltag til indgår i 3.b).	Kan evt. bidrage indirekte	Uændret	Kan kræve investering	Finansiering	Landbrugserhvervet	Landbrugserhvervet og Djurslands Landboforening	Facilitator	Byg og Miljø	Landbrugs-aftalen	Selvstændig reduktion/fikse ring fra biokul: 33.100 ton i 2030 37.800 ton i 2050	Omprioritering eller tilføres ressourcer	Afholdes indenfor driften	Kort til mellemlang sigt - Som en del af realisering af klimapartnerskabsaftalen med det lokale landbrug , År 2024 og frem

KLIMAHANDLINGER I "SAMMEN OM ET GRØNT NORDDJURS" - INDSATSOMRÅDE 4: Erhverv, affald og Industri

Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Potentielle barrierer	Målgruppe	Samarbejdspartner/aktør	Kommunens rolle	Ansvar (afdeling/chef)	Relevante planer/strategier	CO ₂ -effekt (tons)	Omkostninger og finansiering		Næste skridt
		Miljø	Sundhed	Lighed	Økonomi og andre effekter								Personalesourcer	Budget og finansiering (ekskl. personale)	Periode/tidsplan mod 2030
Sektormål: Grønt erhverv															
4.a	Formidling af viden om bæredygtighed i samarbejde med erhvervsklynger indenfor styrkepositionerne med to årlige møder per klynge	Understøttende handling, ingen selvstændig CO ₂ -reduktion	Uændret	Forbedre konkurrencevilkår for alle erhverv	Bæredygtighed og grøn omstilling kan forbedre erhvervs økonomiske robusthed	Manglende viden hos kommunale medarbejdere	Virksomheder	Erhvervshus Midtjylland	Facilitator	Erhvervsafdelingen	Erhvervsstrategi 2022, Erhvervsplan 2022-2024 samt Norddjurs Kommunes vision: Vækst i job	Mulig CO ₂ -effekt, men indenfor scope 3, hvorfor det ikke er muligt at beregne	Afholdes indenfor driften	Indeholdt i budgettet	Kort - 2023 til 2026
4.b	Kvartalsvise møder med den specialiserede erhvervsservice om, hvordan virksomhederne kan tilgå aktuel viden om bæredygtige forretnings tiltag	Understøttende handling, ingen selvstændig CO ₂ -reduktion	Uændret	Forbedrede konkurrencevilkår for alle erhverv	Bæredygtighed og grøn omstilling kan forbedre erhvervs økonomiske robusthed	Manglende ressourcer til at stille viden til rådighed	Virksomheder	Erhvervshus Midtjylland	Facilitator	Erhvervsafdelingen	Erhvervsstrategi 2022, Erhvervsplan 2022-2024 samt Norddjurs Kommunes vision: Vækst i job	Mulig CO ₂ -effekt, men indenfor scope 3, hvorfor det ikke er muligt at beregne	Afholdes indenfor driften	Indeholdt i budgettet	Kort - 2023 til 2026
4.c	Norddjurs Kommune afsøger, hvor der er ekspertviden eller samarbejds muligheder omkring, hvordan lokale vedvarende energikilder kan spille en endnu større rolle i den grønne omstilling med henblik på at formidle denne viden til virksomhederne	Understøttende handling, ingen selvstændig CO ₂ -reduktion	Uændret	Forbedrede konkurrencevilkår for alle erhverv	Bæredygtighed og grøn omstilling kan forbedre erhvervs økonomiske robusthed	Uændret	Virksomheder	Erhvervshus Midtjylland	Facilitator	Erhvervsafdelingen	Erhvervsstrategi 2022, Erhvervsplan 2022-2024 samt Norddjurs Kommunes vision: Vækst i job	Mulig CO ₂ -effekt, men indenfor scope 3, hvorfor det ikke er muligt at beregne	Afholdes indenfor driften	Indeholdt i budgettet	Kort - 2023 til 2026
Sektormål: Bedre affaldssortering og mere genanvendelse															
4.d	Affaldssortering i 10 slags affald i husstande	Langt mere genanvendelse og mindre forbrænding - øget bevidsthed hos borgerne om mængden af og fordele ved at sortere sit affald	Uændret	Uændret	Uændret	Det kræver adfærdsændringer hos lokale borgere - det kan tage tid og kræver undervisning af dem. Omstilling af måden vi sorterer affald på kræver en omorganisering, der kan være vanskelig	Borgere	Reno Djurs	Facilitator	Byg og Miljø	Norddjurs og Syddjurs Kommuners Affaldsplan 2020-2032	Ingen	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort - 2023 til 2032
4.e	Sortering og genanvendelse af erhvervsaffald	Langt mere genanvendelse og mindre forbrænding	Uændret	Uændret	Uændret	Uændret	Borgere	Reno Djurs	Facilitator	Byg og Miljø	Norddjurs og Syddjurs Kommuners Affaldsplan 2020-2032	Ingen	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort - 2023 til 2032
4.f	Central sortering af husstandsindsamlet affald	Ingen selvstændig CO ₂ -reduktion, men kan skabe CO ₂ -fortræning, hvis det bruges i biogas. Langt mere genanvendelse og mindre forbrænding	Uændret	Uændret	Uændret	Uændret	Borgere	Reno Djurs	Facilitator	Byg og Miljø	Norddjurs og Syddjurs Kommuners Affaldsplan 2020-2032	Ingen selvstændig CO ₂ -reduktion, men kan skabe CO ₂ -fortræning, hvis det bruges i biogas.	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort - 2023 til 2032
4.g	Formidling og kommunikation vedr. sortering	Understøttende handling, ingen selvstændig CO ₂ -reduktion	Uændret	Øget kommunikation kan forbedre borgers muligheder for at sortere og øge tilslutning	Uændret	Det kræver adfærdsændringer hos lokale borgere - det kan tage tid og kræver undervisning af dem. Omstilling af måden vi sorterer affald på kræver en omorganisering, der kan være vanskelig	Borgere	Reno Djurs	Facilitator	Byg og Miljø	Norddjurs og Syddjurs Kommuners Affaldsplan 2020-2032	Ingen selvstændig CO ₂ -reduktion, men kan skabe CO ₂ -fortræning	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort - 2023 til 2032

KLIMAHANDLINGER I "SAMMEN OM ET GRØNT NORDDJURS" - INDSATSOMRÅDE 4: Erhverv, affald og Industri

Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Potentielle barrierer	Målgruppe	Samarbejdspartner/aktør	Kommunens rolle	Ansvar (afdeling/chef)	Relevante planer/strategier	CO ₂ -effekt (tons)	Omkostninger og finansiering		Næste skridt
		Miljø	Sundhed	Lighed	Økonomi og andre effekter								Personaleresourcer	Budget og finansiering (ekskl. personale)	Periode/tidsplan mod 2030
Sektormål: Bedre affaldsbehandling og mere genanvendelse															
4.h	Opsamling af metan fra deponier via biocover - eks. etableres ved deponiet i Glatved. Den opsamlede metan udnyttes i fjernvarme og motor	CO ₂ -reduktion	Metan er sundhedsskadeligt. Derfor vil en reduktion forbedre folkesundheden	Uændret	Uændret	Ikke relevant	Reno Djurs	Reno Djurs	Partner	Byg og Miljø	Norddjurs Kommunes Energi- og klimapolitik	CO ₂ -reduktion: 920 ton i 2030 2.759 ton i 2050	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Igangsat 2019
Sektormål: Grønnere industri															
4.i	Grønnere havne ved etablering af landstrøm for skibe og rigge, som ligger til kaj i Norddjurs Kommune, så dieselmotorer bliver overflødige	Erstatter fossile brændstoffer med vedvarende energi. CO ₂ -reduktion, som dog ikke konteres i Norddjurs Kommune	Mindre partikelforening og støj til gavn for sundhed	Uændret	Uændret	Manglende mulighed for udvidelse af elnet og/eller strømmangel. Manglende ønske om at investere fra private aktører	Grenaa Havn	Grenaa Havn	Partner	Byg og Miljø	Norddjurs Kommunes Energi- og klimapolitik	CO ₂ -reduktion, som dog ikke konteres i Norddjurs Kommune	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Mellem - etablering af anlæg sandsynligt tidligst 2025
4.j	I forbindelse med årlige besøg på ca. 150-200 tilsynspligtige virksomheder og landbrug hjemmehørende i kommunen sættes med udgangspunkt i Miljøstyrelsens tilsynsvejledning fokus på dialog og vejledning i forhold til den enkelte virksomheds energioptimering, ressourceforbrug og affaldshåndtering med henblik på en kontinuerlig grøn omstilling	CO ₂ -reduktion og mindre ressourceforbrug	Mindre partikelforening og støj til gavn for sundhed	Uændret	Uændret	Manglende investering i grønne løsninger	Industrivirksomheder i kommunen og landbrug	Industrivirksomheder i kommunen	Facilitator	Byg og Miljø	Erhvervs-strategi 2022	Understøttede handling. CO ₂ -reduktion. Indgår i 1.g. Desuden mindre ressourceforbrug	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort og mellemlang sigt. 2023 og frem

KLIMAHANDLINGER I "SAMMEN OM ET GRØNT NORDDJURS" - INDSATSOMRÅDE 5: Uddannelse og livsstil

Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Potentielle barrierer	Målgruppe	Samarbejdspartner/aktør	Kommunens rolle	Ansvar (afdeling/chef)	Relevante planer/strategier	CO ₂ -effekt (tons)	Omkostninger og finansiering		Næste skridt
		Miljø	Sundhed	Lighed	Økonomi og andre effekter								Personaleres-sourcer	Budget og finansiering (ekskl. personale)	
Sektormål: Aktivering og mobilisering af borgere og lokale fællesskaber															
5.a	Tilpasse kriterier og principper for tildeling af KFU's puljer, sådan at ansøger indtænker klima og bæredygtighed både i ansøgningsfasen, projekstyring og evaluering	Kulturændring med klima på dagsordenen	Uændret	Uændret	Projekter med fokus på klimavenlig adfærd prioriteres	Modstand ift. klimaindsats	Medlemmer af KFU. Ansøgere af KFUs puljer	Kultur- og Fritidsudvalgs-medlemmer	Facilitator	Kultur, Fritid og Biblioteker, v. Trine Grejsen	Principper for Bæredygtighed 2020		Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	2023
5.b	Fremme naturferier lokalt ved at promotere eksisterende outdoor-faciliteter, stier, cykelruter, shelters og friteltning i naturen	Mere klimavenlig ferieform. Mindre CO ₂ udledt i bil og fly. Derudover nye grønne vaner	Tid i naturen er sundt for det fysiske og mentale helbred	Ferieoplevelser som flere har adgang til uanset økonomi	Staycation samt flere turister	Fastlåste ferievaner. Manglende infrastruktur	Borgere i Norddjurs. Borgere i resten af Danmark. Udenlandske turister	Diverse aktører på natur og outdoor; ex. Kyst- og Fjordcenteret	Facilitator	Kultur, Fritid og Biblioteker, v. Trine Grejsen	Turismestrategi, Plan og udviklingsstrategi		Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	2023
5.c	Finansiering af innovationsprojektet "Vanebrud for klimaet" for fire uddannelsesinstitutioner i kommunen	CO ₂ -reduktion	Sundere vaner	Afprøvet på udvalgte grupper af unge på 4 uddannelsesinstitutioner	Engangsbeløb fra Norddjurs Kommune. Ingen/usikkerhed om økonomi til udbredelse til flere målgrupper i kommunen	Økonomi, ingen vilje til deltagelse og projektet lukkes ned	Nu: Unge borgere. I fremtiden alle borgere i kommunen. Medarbejdere på virksomheder/organisationer i kommunen	Vanebrudspalæet, uddannelsesinstitutioner	Samarbejdspartner	Ungeindsatsen og UU (Fællesskretariatet)	Ingen		Afholdes indenfor driften	Erhvervspuljen i 2022	Kort sigt - første runde er afsluttet i 2023 - evt. ny runde i 2023 eller 2024
5.d	Etablering af en Grøn Praktikbank online, hvor virksomheder der også har en tydelig klimaprofil grønstemples som mulig praktikvært ift formidling af både praktik og klimatiltag	Den unge bliver bevidst om klima ift. job og uddannelse. Kan lede til CO ₂ -reduktion. Det kan motivere virksomheder til at få klima på dagsorden	Uændret	Uændret	Uændret	Kræver samarbejde med eks. Elevpraktik.dk for at oprette det	Unge fra 7. klasse og op	UU, Grundskolerne, virksomheder, elevplads.dk	Facilitator	Ungeindsatsen og UU	Ingen		Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	2023-2027
Sektormål: Fokus på bæredygtighed og klima i dagtilbud og skoler og lignende															
5.e	Bæredygtighed på skemaet i skoler og daginstitutioner	Skaber bæredygtig bevidsthed, som i sidste ende kan lede til adfærdændringer og mindsket CO ₂	Uændret	Ressourceopbygning for mindre ressourcestærke	Øget ejerskab og engagement	Medarbejdere kan mangle klimakompetencer til at have bæredygtighedstemaer	Ansatte i skoler og dagtilbud. Elever i folkeskolen.	Norddjurs Skoletjeneste. Skoler. Daginstitutioner. Virksomheder	Ejer og facilitator	Skole- og Dagtilbudsafdelingen	Norddjurs Kommunes Biodiversitets politik. DK2020. Vild med Vilje. FNs Verdensmål. Specifik mål 17		Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Er iværksat på nogle skoler og daginstitutioner. I daginstitutioner er der fx iværksat grønne spirer. Forventes implementeret fra skoleår 2024-2025
5.f	Bæredygtighedstemaer i skoler og dagtilbud. Norddjurs Kommune vil løbende udvikle nye undervisningsforløb og tilbud om biodiversitet, den grønne dagsorden og klima. Forløbene vil øge elevernes viden om klimaforandringer og hvad man konkret kan gøre	Skaber bæredygtig bevidsthed, som i sidste ende kan lede til adfærdændringer og mindsket CO ₂	Uændret	Ressourceopbygning for mindre ressourcestærke	Øget ejerskab og engagement	Medarbejdere kan mangle klimakompetencer til at have bæredygtighedstemaer	Ansatte i skoler og dagtilbud, Børn i dagtilbud. Elever i folkeskolen	Norddjurs Skoletjeneste. Skoler. Daginstitutioner. Virksomheder	Ejer og facilitator	Skole- og Dagtilbudsafdelingen	Norddjurs Kommunes Biodiversitets politik. DK2020. Vild med Vilje. FNs Verdensmål. Specifik mål 17		Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	For skoler: Implementeres efter den årlige lokale skoleplan for skoleåret 2024-2025 For dagtilbud: Implementeres efter netværksmøder med dagtilbud i efterår 2023
5.g	Etablering af skolehaver "haver til maver"	Skaber bæredygtig bevidsthed, som i sidste ende kan lede til adfærdændringer og mindsket CO ₂	Uændret	Ressourceopbygning for mindre ressourcestærke	Øget ejerskab og engagement	Medarbejdere kan mangle klimakompetencer til at have bæredygtighedstemaer	Ansatte i skoler og dagtilbud, Børn i dagtilbud. Elever i folkeskolen	Norddjurs Skoletjeneste. Skoler. Daginstitutioner. Virksomheder	Ejer og facilitator	Skole- og Dagtilbudsafdelingen	Norddjurs Kommunes Biodiversitets politik. DK2020. Vild med Vilje. FNs Verdensmål. Specifik mål 17		Afholdes indenfor driften	Endnu ikke afsat midler i budgettet	På baggrund af den yderligere finansiering dette tiltag kræver, forventes der først en implementering i løbet af 2-3 år

KLIMAHANDLINGER I "SAMMEN OM ET GRØNT NORDDJURS" - INDSATSOMRÅDE 5: Uddannelse og livsstil

Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Potentielle barrierer	Målgruppe	Samarbejdspartner/aktør	Kommunens rolle	Ansvar (afdeling/chef)	Relevante planer/strategier	CO ₂ -effekt (tons)	Omkostninger og finansiering		Næste skridt
		Miljø	Sundhed	Lighed	Økonomi og andre effekter								Personaleres-sourcer	Budget og finansiering (ekskl. personale)	
5.h	Mad- og måltidspolitik med fokus på klima i folkeskolen og dagtilbud. Dette kan være kødfri dage, benyttelse af lokale råvarer og mad og måltider der er lavet efter de officielle kostråd	Lavere CO ₂ -udledning. Skaber bæredygtig bevidsthed, som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer og mindsket CO ₂	Uændret	Ressourceopbygning for mindre ressourcestærke	Reduktion af madspild og mindre indkøb kan medføre besparelser	Der er generelt lav forældretilslutning til madordning, hvorfor effekten er lille. For større effekt, kræves større tilslutning. For skolerne vil det kræve en kantineordning. Denne findes på enkelte enheder	Ansatte i skoler og dagtilbud, Børn i dagtilbud. Elever i folkeskolen	Norddjurs Skoletjeneste. Skoler. Daginstitutioner. Virksomheder	Ejer og facilitator	Skole- og Dagtilbudsafdelingen	Norddjurs Kommunes Mad- og måltidspolitik. FN's verdensmål		Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Implementeres efter dialog med forældrebestyrelser med de daginstitutioner, der har madordning samt skolebestyrelser for de skoler, der har kantineordning. Forventes i skoleåret 2023-2024
5.i	Sundhed- og Omsorg vil med deres Mad- og måltidspolitik have fokus på bæredygtig kost gennem fokus på mindre madspild i Sundheds- og Omsorgskøkkener. Derudover vil de have øget fokus på affaldssortering for at genanvende så meget affald som muligt	Lavere CO ₂ udledning. Skaber bæredygtig bevidsthed, som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer og mindsket CO ₂	Uændret	Uændret	Grundet prisstigninger vil udgifterne til mad stige, men større bevidsthed om at tilpasse mængderne af mad, kan være med til at dæmpe udgiftsstigningerne	Manglende viden og planlægning af menuer	Plejecentres beboer/medarbejdere	Køkkener på Sundheds- og Omsorgsområdet, samt medarbejdere på Sundheds- og Omsorgsområdet	Ejer og facilitator	Sundheds- og Omsorgsområdet	Norddjurs Kommunes Mad- og kostpolitik Affaldsplan 2020 Norddjurs og Syddjurs Kommuner		Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort sigt - er iværksat
5.j	UngNorddjurs vil sammen med de unge sætte fokus på klimavenlig adfærd, som f.eks. Strøm- og vandforbrug, affaldssortering og bæredygtig kost. Derudover vil de fokusere på sundhedsfremmende aktiviteter i naturen	Skaber bæredygtig bevidsthed hos de unge, som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer og mindsket CO ₂	Aktiviteter i naturen fremmer fysisk og mental sundhed	Udflugter med brugerbetaling kan skabe ulige vilkår for kommunens børn og unge	Bedre el-, varme- og madspildsvaner kan give luft i økonomien. Nødvendig brugerbetaling ifbm. visse aktiviteter	Modvilje kan gøre adfærdsændringer træge	Børn og unge, som benytter tilbuddene i UngNorddjurs	Aftale med skrothandler om afhentning af materialer Samarbejde med dagligvarebutikker vedr. "gammel" mad til madlavning. Ansøgning til Friluftsrådet til bæredygtige vandaktiviteter	Ejer og facilitator	UngNorddjurs, Henrik Stougaard Larsen	Energi- og Klimapolitik 2017, Norddjurs Kommunes mad- og måltidspolitik, FN's verdensmål, Norddjurs Kommunes politik for tidlig indsat og inklusion samt politik for børn og unge i udsatte positioner		Handlingen kan løses indenfor driften og vil ikke kræve en anden prioritering af personaleres-sourcer	Afholdes indenfor driften	Kort sigt - er iværksat (2023)
5.k	Børne- og Ungecenter Norddjurs vil implementere grøn Mad- og Måltidspolitik, som bl.a. stiller krav til kødfri dage og miljømærkede råvarer. Derudover vil de sikre cykler til alle børn og unge på BUCN og samarbejde med børn og unge om bæredygtigt energiforbrug samt affaldssortering	Skaber bæredygtig bevidsthed hos de unge, som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer og mindsket CO ₂	Motion fremmer fysisk og mental sundhed. Økologisk kost fremmer sundhed idet økologiske råvarer indeholder flere vitaminer og kostfibre, færre tilsætningsstoffer og er fri for genmodificerede organismer	Indsatserne kan være med til at udligne sociale forskelle	Bedre el-, strøm- og madspildsvaner kan give luft i økonomien	Modvilje kan gøre adfærdsændringer træge	Børn og unge, som er anbragt eller i aflastning på BUCN	Ikke relevant	Facilitator og ejer	BUCN - Hans Henrik Brandt	Energi- og Klimapolitik 2017, Norddjurs Kommunes mad- og måltidspolitik, FN's verdensmål, Norddjurs Kommunes politik for tidlig indsat og inklusion samt politik for børn og unge i udsatte positioner		Handlingen kan løses indenfor driften og vil ikke kræve en anden prioritering af personaleres-sourcer	Afholdes indenfor driften	Kort/mellem sigt. Det meste kan iværksættes nu og her (2023-2024)

KLIMAHANDLINGER I "SAMMEN OM ET GRØNT NORDDJURS" - INDSATSOMRÅDE 5: Uddannelse og livsstil

Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Potentielle barrierer	Målgruppe	Samarbejdspartner/aktør	Kommunens rolle	Ansvar (afdeling/chef)	Relevante planer/strategier	CO ₂ -effekt (tons)	Omkostninger og finansiering		Næste skridt
		Miljø	Sundhed	Lighed	Økonomi og andre effekter								Personaleres-sourcer	Budget og finansiering (ekskl. personale)	
5.l	Fokus på et øget forbrug af bæredygtige materialer i socialområdets aktivitets- og produktionsværksteder, samt bæredygtig Mad- og Måltidspolitik i socialområdets køkkener	Skaber bæredygtig bevidsthed hos brugerne, som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer og mindsket CO ₂	Uændret	Uændret	Økonomisk gevinst ved genanvendelse af materialer	Indsatsen kan udfordres af adgang til materialer samt rammer i eksisterende aftaler med producenter (HSM Industri A/S, Terma, Dantoy A/S), hvor der bl.a. produceres legetøj i plast Dertil kan borgernes ønsker til kost besvære introduktionen af kødfrie dage	Hhv. Voksne borgere med handicap eller psykisk lidelse i socialområdets tilbud efter SEL§§ 103/104 eller STU, samt alle borgere på socialområdets kostordning	Hhv. Virksomheder som værkstederne udfører arbejdsopgaver for (HSM Industri A/S, Terma, Dantoy A/S), og borgerne	Ejer og facilitator	Hhv. AC Auning, AC Ørsted, Nærheden, AUC, No17 og STU, og alle tilbud på socialområdet, hvor der er tilbud om kost	Energi- og Klimapolitik 2017, Norddjurs Kommunes mad- og måltidspolitik, FN's verdensmål		Handlingen ift. øget forbrug af bæredygtige materialer i socialområdets aktivitets- og produktionsværksteder kan løses indenfor driften, men vil kræve dialog med samarbejdspartnere. Handlingen kan løses indenfor driften, og kræver ikke omprioritering af personale-ressourcer ift. at efterleve Mad- og Måltidspolitikken i Socialområdets køkkener	Afholdes indenfor driften	Lang sigt for aktivitets- og produktionsværksteder - kræver dialog med samarbejdspartnere. Gradvis overgang til brug af bæredygtige materialer i samarbejde med samarbejdspartnere (2024-2026) Kort sigt for socialområdets køkkener (2023)
5.m	Botilbud på socialområdet (voksenhandicap- og psykiatri) vil sammen med borgeren sætte fokus på klimavenlig adfærd, som f.eks. Strøm og vandforbrug og affaldssortering. Derudover vil de fokusere på aktiviteter ud i naturen med borgeren	Skaber bæredygtig bevidsthed hos brugerne, som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer og mindsket CO ₂	Motion fremmer fysisk og mental sundhed.	Indsatsen sikrer tilgængelighed for alle - uanset funktionsnedsættelse, og udligner samtidige ulige vilkår for borgere	Bedre el- og strømvaner kan give luft i økonomien	Aktiviteter i naturen kræver særlige støtteforanstaltninger til borgere med fx fysisk funktionsnedsættelse	Borgere i botilbud	Hhv. muligt samarbejde med boligforeninger om etablering af spareløsninger i borgernes lejemål, samt friluftvejledere	Ejer og facilitator	Botilbud på socialområdet (voksenhandicap- og psykiatri)	Norddjurs Kommunes Energi- og Klimapolitik 2017 og Psykiatripolitik samt Handicap-politik		Handlingen kan løses indenfor driften i forbindelse med det pædagogiske arbejde med borgeren, og vil ikke derfor kræve en anden prioritering af personale-ressourcer	Afholdes indenfor driften	Kort sigt - kan iværksættes nu og her (2023)
5.n	Ungeindsatsen og UU vil anskaffe cykler til unge i projekt under LAB loven til brug ved praktik, virksomhedsbesøg eller lignende	Skaber bæredygtig bevidsthed hos brugerne, som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer og mindsket CO ₂	Motion fremmer fysisk og mental sundhed	Uændret	Engangsudgifter på indkøb af cykler	Manglende tilslutning hos de unge	Unge i projekt, jf. LAB loven	Ungnorddjurs, Ungeindsatsen og UU	Ejer og facilitator	UU og Ungeindsatsen	Norddjurs Kommunes Energi- og Klimapolitik 2017		Afholdes indenfor driften	3000 kr. - Kommunal egenfinansiering	Kort sigt 2022-2030 - kan iværksættes nu og her
5.o	Indtænkning af klima i udarbejdelse af handleplaner i samarbejdet mellem sagsbehandler, bostøtte og unge. Det kan være at koble økonomi og energibesparende tiltag i samarbejdet med den unge i projekt under LAB-loven og formidling af virksomheders klimavision med den unges vej til uddannelse og job	Skaber bæredygtig bevidsthed hos den unge, hvor klimakompetencer bliver en del af sin uddannelse eller job	Den unge øger sin fremtidige uddannelses- og jobmuligheder via klimakompetencer	Uændret	Ingen ekstra udgifter. Muligheder for besparelser for den enkelte unge på el, varme og mad	Manglende tilslutning hos den unge - adfærdsændring beror på den enkelte	Unge i projekt under LAB loven	Ungnorddjurs, Ungeindsatsen og UU, evt. støttekontaktperson	Facilitator, formidler og vejleder	UU og Ungeindsatsen	Ingen		Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort: 2022-2023: Der sættes tiltag i gang og den unge involveres. Kan udbygges undervejs og den unges egne ideer kan komme på banen
5.p	Etablering af nye grønne lommepegejobs	Skaber bæredygtig bevidsthed hos den unge, hvor klimakompetencer bliver en del af sin uddannelse eller job	Den unge øger sin fremtidige uddannelses- og jobmuligheder via klimakompetencer	Uændret	Det vil kræve et stort arbejde ift at finde og etablere samarbejde med klimavenlige virksomheder og det vil kræve økonomiske ressourcer for at give de unge lommepege	Økonomien skal kunne findes efter gældende lovgivning og kunne rummes i budgettet	Sårbare eller kriminalitetstruede unge i 7. klasse	Uddannelsesvejlederne fra UU, evt. samarbejde med UngNorddjurs og klimavenlige virksomheder	Facilitator, formidler og vejleder	UU og Ungeindsatsen	Ingen		Afholdes indenfor driften	2000 kr. - Kommunal egenfinansiering	Kort: 2022-2023. Første skridt er at afsøge markedet ift. muligheder og behov. Derudover afsøge økonomiske ramme og muligheder indenfor gældende lovgivning

KLIMAHANDLINGER I "SAMMEN OM ET GRØNT NORDDJURS" - INDSATSOMRÅDE 5: Uddannelse og livsstil

Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Potentielle barrierer	Målgruppe	Samarbejdspartner/aktør	Kommunens rolle	Ansvar (afdeling/chef)	Relevante planer/strategier	CO ₂ -effekt (tons)	Omkostninger og finansiering		Næste skridt
		Miljø	Sundhed	Lighed	Økonomi og andre effekter								Personaleresourcer	Budget og finansiering (ekskl. personale)	
5.q	Virksomhedsbesøg i B45 for de unge i udkolingen med fokus på bæredygtighed, uddannelse og job	Skaber bæredygtig bevidsthed hos den unge, hvor klimakompetencer bliver en del af sin uddannelse eller job	Kan skabe ideer hos unge, som ikke ellers ville være opmærksom på mulighederne	Uændret	Uændret	Afhænger af B45's muligheder	Unge i Udkolingen	B45 og andre grønne virksomheder	Facilitator	UU og Ungeindsatsen	Ingen		Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	2023-2025: Uddannelse og jobforløb på folkeskolerne er allerede planlagt, og der er etableret samarbejde med deltagende virksomheder. Der skal tilføjes fokus på klimaløsninger ift. formidling til elever
5.r	Samarbejde mellem UU og ungdomsuddannelserne, f.eks. Grønne tømrere på GF2, skovskolen	Skaber bæredygtig bevidsthed hos den unge, hvor klimakompetencer bliver en del af sin uddannelse eller job. Kan motivere den grønne profil hos virksomheder	Uændret	Uændret	Kan gøre den unge mere attraktiv som arbejdskraft ved at de får klima kompetencer	Det vil kræve nogle tiltag på uddannelserne som ikke nødvendigvis behøver at koste en masse penge, men i nogle tilfælde kræve en omprioritering i indkøb og materialer - det kræver, at ungdomsuddannelserne har ressourcer, kompetencer og lyst til at arbejde idaktisk med klimaløsninger ift. deres uddannelsers indhold	Unge på ungdomsuddannelser	Skovskolen, Viden Djurs, SOSU, mv.	Facilitator	UU og Ungeindsatsen	Ingen		Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	2023-2025: opstart med dialog møder og forventningsafstemning. Dernæst prøvehandling på GF2 tømrere om grøn tømrer e.l.
Sektormål: Grønne områder og bæredygtig planlægning															
5.s	Bedre udnyttelse af selvejende haller kapacitet ved reduktion af tomme timer uden aktiviteter	Formindsket CO ₂ -udledning	Uændret	Uændret	Mindre energiregning	Stort koordineringsarbejde. Lavpraktiske ændringer for idrætsforeninger	Haller og idrætsforeninger	Ansatte i haller og idrætsforeninger	Facilitator	Kultur, Fritid og Biblioteker, v. Trine Grejsen	Bevæg dig for livets facilitetsstrategi, idæts- og fritidsstrategi		Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	2023
5.t	Facilitere at foreninger går sammen om at dele klubhuse, idrætsanlæg og andre faciliteter, fremfor at bygge nyt	Færre klimatunge anlægsprojekter	Uændret	Ved samarbejder vil flere kunne få klublokaler	Færre anlægsprojekter. Styrket lokalsamfund	Foreningernes ønske om helt egne lokaler	Fritidsforeninger, der ønsker at bygge idrætsanlæg o.l.	Foreninger	Facilitator	Kultur, Fritid og Biblioteker, v. Trine Grejsen	Bevæg dig for livets facilitetsstrategi, idæts- og fritidsstrategi		Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	2023
5.u	Mellemgården: Etablering af nyttehave i samarbejde med haveholdet	Skaber bæredygtig bevidsthed hos borgere som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer og mindsket CO ₂ -udledning	Frisk luft forbedrer mental og fysisk sundhed. Økologisk kost fremmer sundhed idet økologiske råvarer indeholder flere vitaminer og kostfibre, færre tilsætningsstoffer og er fri for genmodificerede organismer	Uændret	Uændret	Ikke relevant	Nyttehaven er for alle. Det bliver en handicapvenlig have med højbede etc., som fx også er tilgængelig for borgere i kørestol	Ikke relevant	Facilitator	STU/Område Grenaa - Klaus Bluhme Knudsen	Energi- og Klimapolitik 2017, Norddjurs Kommunes mad- og måltidspolitik, FN's verdensmål, Norddjurs Kommunes politik for tidlig indsat og inklusion samt politik for børn og unge i udsatte positioner		Handlingen kan afholdes indenfor driften og kræver ikke omprioritering af personaleresourcer	Afholdes indenfor driften	Arbejdet med etablering af nyttehaven påbegyndes i 2023, og der er lagt en 5-årsplan for projektet
5.v	"Vild med vilje" og insekthoteller på socialområdets og UngNorddjurs' fælles- og udearealer	Mindsket CO ₂ og skaber bæredygtig bevidsthed, som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer	Frisk luft forbedrer mental og fysisk sundhed Forbedret udemiljø	Uændret	Uændret.	Manglende tilgængelighed for borgere med funktionsnedsættelse	Hhv. alle på socialområdet og børn og unge som benyttet tilbuddene i UngNorddjurs	Ikke relevant.	Ejer og facilitator.	Hhv. alle tilbud på socialområdet og UngNorddjurs	Norddjurs Kommunes Biodiversitets politik 2020-2024		Handlingen kan løses indenfor driften, og vil ikke kræve en anden prioritering af personaleresourcer ved fagpersonalet	Afholdes indenfor driften	Forventet opstart 2026

KLIMAHANDLINGER I "SAMMEN OM ET GRØNT NORDDJURS" - INDSATSOMRÅDE 5: Uddannelse og livsstil

Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Potentielle barrierer	Målgruppe	Samarbejdspartner/aktør	Kommunens rolle	Ansvar (afdeling/chef)	Relevante planer/strategier	CO ₂ -effekt (tons)	Omkostninger og finansiering		Næste skridt
		Miljø	Sundhed	Lighed	Økonomi og andre effekter								Personaleres-sourcer	Budget og finansiering (ekskl. personale)	
5.x	Socialområdets botilbud vil vedligeholde og videreudvikle grønne, rekreative områder i og omkring botilbuddene, som inviterer til leg og ophold udendørs (f.eks. cykler, bålpladser, kørestolsgynger etc.)	Mindsket CO ₂ og skaber bæredygtig bevidsthed, som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer	Frisk luft forbedrer mental og fysisk sundhed Forbedret udemiljø	Uændret.	Uændret.	Manglende tilgængelighed for borgere med funktionsnedsættelse	Borgere i botilbud	Ikke relevant.	Ejer og facilitator.	Botilbud på socialområdet (voksenhandicap- og psykiatri)	Ingen		Handlingen kan delvist løses indenfor driften	Indeholdt i budget - Omlægning af udearealer vil formentlig kræve finansiering afhængigt af omfang	Lang sigt
5.y	Bæredygtig tandpleje: Glidende overgang til bæredygtige materialer i tandplejen	Nedsætte forbrug af ikke-genanvendeligt plast, således at det ikke ender i naturen, hvor det gør skade på dyreliv og klima	Uændret	Uændret	Uændret	Økonomisk ressourcekrævede og lovmæssige begrænsninger ift. krav om sterilisation, materialeforbrug og -håndtering, pakning mm.	Brugere af den kommunale tandpleje	Ikke relevant.	Ejer og facilitator.	Norddjurs Kommunes Tandpleje	Principper for Bæredygtighed 2020		Handlingen kan delvist løses indenfor driften og vil ikke kræve en anden prioritering af personaleressourcer	Afholdes indenfor driften	Forventet opstart 2027 Opstart kan påbegyndes tidligere, hvis der gives finansiering hertil, men det er ikke realistisk med nuværende budget. Der kan forventes en merudgift på 30-40 procent ved indkøb af bæredygtige materialer i tandplejen
5.z	Sundhed- og Omsorgsområdet vil etablere 'vilde haver' og vilde bede	Øget biodiversitet	Ældre kan få glæde af naturen, og kan aktivere deres sanser gennem naturen Skabe sociale fællesskaber	Uændret	Udgifter ved etablering af vilde bede/haver Vilde haver kræver øgede udgifter til vedligeholdelse	Budget til etablering af haver mv. Ikke alle plejecentre har tilstrækkeligt areal	Plejecentres beboer/medarbejdere og pårørende	Biodiversitetkoordinator i Norddjurs Kommune. Evt. samarbejde på tværs af plejecentrene	Ejer og facilitator	Sundheds- og Omsorgsområdet	Norddjurs Kommunes Biodiversitets politik 2020-2024		Afholdes indenfor driften	Indeholdt i budget (Hvis der er tale om vilde bede) Ekstern finansiering nødvendig, før det er realistisk at kunne etablere 'vilde haver' og 'sænehaver' på plejecentre med tilstrækkeligt udendørsareal	Lang sigt (kan evt. medtænkes ved etablering af haver ved nye plejecentre mv.)

KLIMAHANDLINGER I "SAMMEN OM ET GRØNT NORDDJURS" - INDSATSOMRÅDE 6: Kommunen som virksomhed

Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Potentielle barrierer	Målgruppe	Samarbejdspartner/aktør	Kommunens rolle	Ansvar (afdeling/chef)	Relevante planer/strategier	CO ₂ -effekt (tons)	Omkostninger og finansiering		Næste skridt
		Miljø	Sundhed	Lighed	Økonomi og andre effekter								Personaleres-sourcer	Budget og finansiering (ekskl. personale)	
Sektormål: Klimaledelse og klimakompetencer i den kommunale organisation															
6.a	Udarbejdelse af en handleplan for at opnå bred politisk og administrativ forankring af klima og bæredygtighed i alle politiske udvalg og den daglige drift af kommunen. Handleplanen vedtaget senest primo 2024 (Fokus på klimakompetencer og klimaadfærd for kommunens politikere og alle ansatte i organisationen)	CO ₂ -reduktion, klimaadfærd og -bevidsthed	Sundere og mere tilfredse medarbejdere	For alle i organisationen	Sikre og styrker klimaplanens implementering	Manglende vilje og ressourcer hos medarbejdere og ledelse. Manglende kompetencer til intern undervisning kan udfordre	Administrativ og politisk ledelse og alle medarbejdere	Alle afdelinger i organisationen	Ejer, arbejdsgiver og facilitator	Fællesforvaltningen	Principper for bæredygtighed, Plan- og Udviklingsstrategien, DK2020-samarbejdet	Indirekte	Omprioritering eller tilføres ressourcer	Endnu ikke afsat midler i budgettet. Udgifter til interne kompetenceudvikling og forløb	Udarbejdelse kort sigt: 2024 Mellemlang sigt for implementering: 2024-2030
6.b	Databaseret klimaledelse og klimaregnskaber i alle afdelinger med årlig opfølgning, hertil opbygges og anvendes et data/IT-værktøj - et klima dashboard	CO ₂ -reduktion og klimabevidsthed	Uændret	For alle i organisationen	Udgifter til udvikling af IT-værktøj. Understøtter klimaplanen implementering	Økonomi	Politikere, kommunens administration, borgere og virksomheder	IT-afdelingen og eksterne som har adgang klimadata	Ejer og facilitator	Fællesforvaltningen	Principper for bæredygtighed, Plan- og Udviklingsstrategien, DK2020-samarbejdet	Ingen	Omprioritering eller tilføres ressourcer	Udgifter til udvikling af IT-værktøjer	Iværksættelse af undersøgelse af mulige modeller 2023 og 2024. Opbygning af model til klimaregnskab med trinvis udvidelse med start med indsatsområder med direkte CO ₂ -udledning og kommunen som virksomhed 2025-2030
6.c	Integration af klima i planer og strategier samt i salg og projektering af kommunale arealer. Nye og eksisterende planer opdateres med CO ₂ -reducerende handlinger og klimatilpasning	Klimarobusthed, CO ₂ -reduktion, biodiversitet og rekreative arealer	Uændret	Uændret	Uændret	Manglende vilje og ressourcer hos medarbejdere og ledelse. Manglende kompetencer til intern undervisning kan udfordre	Politikere, kommunens administration, borgere og virksomheder	Alle afdelinger i organisationen	Ejer og facilitator	Kommunaldirektørens sekretariat, Byg og Miljø og Vej og Ejendom	Principper for bæredygtighed, Plan- og Udviklingsstrategien, DK2020-samarbejdet	Indirekte	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Fra 2023 og frem
6.d	Vurdering af klima og bæredygtighed på alle nye anlægssager i de tilhørende sagsfremstillinger (jf. beslutning i Kommunalbestyrelsen 21. juni 2022)	CO ₂ -reduktion og klimabevidsthed	Uændret	Uændret	Politiske beslutninger kan blive dyrere, da klimaløsninger endnu kan koste mere	Økonomi, klimadata og manglende prioritering hos politikere	Politikere, kommunens administration, borgere og virksomheder	Alle afdelinger i organisationen	Ejer og facilitator	Fællesforvaltningen	Principper for bæredygtighed, Plan- og Udviklingsstrategien, DK2020-samarbejdet	Indirekte	Omprioritering eller tilføres ressourcer	Endnu ikke afsat midler i budgettet. Etablering og drift af en Norddjurs-model til klimavurdering af politiske beslutninger	Fra 2023 og frem eller så snart metode/model for vurdering af klima godkendes af Kommunalbestyrelsen
6.e	Opdatering af Plan- og Udviklingsstrategi 2050 med henblik på klima – planen favner to områder: det blå (kysten, havet og vandet) og det grønne (skov, land, klimatiltag, den grønne omstilling og vedvarende energi)	CO ₂ -reduktion, klimarobusthed og klimabevidsthed	Uændret	Uændret	Visionstemaerne er prioritering af arealer, liv i naturen og den grønne omstilling. Erhvervsudvikling og bosætning, som tager højde for den grønne omstilling er mere økonomisk robuste	Ingen barrierer	Politikere, kommunens administration, borgere og virksomheder	Alle afdelinger i organisationen	Ejer og facilitator	Kommunaldirektørens sekretariat	Principper for bæredygtighed, Plan- og Udviklingsstrategien, DK2020-samarbejdet	Indirekte	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	2023-2050

KLIMAHANDLINGER I "SAMMEN OM ET GRØNT NORDDJURS" - INDSATSOMRÅDE 6: Kommunen som virksomhed

Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Potentielle barrierer	Målgruppe	Samarbejdspartner/aktør	Kommunens rolle	Ansvar (afdeling/chef)	Relevante planer/strategier	CO ₂ -effekt (tons)	Omkostninger og finansiering		Næste skridt
		Miljø	Sundhed	Lighed	Økonomi og andre effekter								Personaleres-sourcer	Budget og finansiering (ekskl. personale)	
Sektormål: Bæredygtig indkøbsstrategi															
6.f	Reducere transport ved levering af varer og tjenesteydelser via ledelsesinformation om ordrestørrelser og ved at have fokus på at sætte krav til ordrestørrelser eller maksimale antal leveringsdage, hvor det er relevant og hensigtsmæssigt	CO ₂ -reduktion	Uændret	Uændret	Økonomisk besparelse af leveringsgebyr	Øget informationsstrøm kan bebyrde ledelsen, samtidig kan indsatserne give øget lagerbehov og mindre fleksibilitet	Indkøbere og leverandører	Uændret	Arbejdsgiver	Økonomi og Indkøb	Norddjurs Kommunes indkøbspolitik	Indirekte	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort sigt. Start medio 2023 og afsluttes i 2023
6.g	Øge indkøb af bæredygtige varer og tjenesteydelser indenfor eksisterende kontrakter. Dette sikres via udarbejdelse af varelistor med bæredygtige alternativer, øget undervisning i miljømærkningsordninger	CO ₂ -reduktion	Uændret	Uændret	Uændret	Mulig merudgift ved bæredygtigt alternativ. Der kan opstå dilemmaer, hvor et bæredygtigt alternativ medfører omkostninger. Omkostning ved udarbejdelse af nøgletal for CO ₂ -belastning	Indkøbere og leverandører	Ekspertor indenfor miljømærkningsordninger	Arbejdsgiver	Økonomi og Indkøb	Norddjurs Kommunes indkøbspolitik	Indirekte	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort sigt. Start 1. kvartal 2024 og afsluttes 4. kvartal 2024
6.h	Udarbejde nøgletal for CO ₂ -belastning af varer- og tjenesteydelser på indkøbsaftalerne til brug for påvirkning af adfærd/indførelse af mindstekrav	CO ₂ -reduktion	Uændret	Uændret	Omkostning ved udarbejdelse af nøgletal for CO ₂ -belastning	Manglende viden og nøgletal. Markedet er ikke klart. Manglende kompetencer	Indkøbere og leverandører	Leverandører	Arbejdsgiver	Økonomi og Indkøb	Norddjurs Kommunes indkøbspolitik	Indirekte	Afholdes indenfor driften	På nuværende tidspunkt er der dels for høje udgifter ift. at give kompetence til at udarbejde nøgletal for CO ₂ belastning, dels manglende viden til det. Norddjurs Kommune vil være opsøgende og klar, når viden og muligheder opstår	Lang - Norddjurs Kommune er nødt til at afvente markedet modnes og at der kommer viden til at udregne CO ₂ -belastning
6.i	Øget fokus på at indarbejde bæredygtighed som kriterium ved udbud af vare- og tjenesteydelser	CO ₂ -reduktion	Ikke relevant	Uændret	Mulig merudgift ved bæredygtigt alternativ	Manglende beregninger af CO ₂ -påvirkning til at kunne bruge det som udbudsparameter. Manglende modenhed af marked	Indkøbere og leverandører	Leverandører	Arbejdsgiver	Økonomi og Indkøb	Norddjurs Kommunes indkøbspolitik og KMD-værktøj til beregning af CO ₂ -påvirkning af indkøb (https://www.kmd.dk/pressesmeddelelser-og-nyheder/kommuner-i-danmark-og-norge-vil-udregne-co2-aftryk-af-egne-indkøb)	Indirekte	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Mellem
Sektormål: Bæredygtige kommunale bygninger															
6.j	Løbende energirenovering af kommunens bygninger	CO ₂ -reduktion	Bedre indeklima	Uændret	Energibesparelse	Økonomi	Kommunen som virksomhed		Ejer	Vej og Ejendom og komm. inst.			2,25 årsværk - afholdes inden for driften	Indeholdt i budget 2023-2026 - Afsat 2,6 mio. kr. i 2023 til energiforbedrings projekter fra anlægsmidler til bygningsrenovering	Kort og mellemlang sigt
6.k	Norddjurs Kommune prioriterer bæredygtigt byggeri, herunder genanvendelse af byggematerialer	CO ₂ -reduktion	Bedre indeklima	Uændret	Energibesparelse	Økonomi	Kommunen som virksomhed		Ejer	Vej og Ejendom og komm. inst.			Afholdes indenfor driften	Der kan forventes merudgifter	Kort og mellemlang sigt

KLIMAHANDLINGER I "SAMMEN OM ET GRØNT NORDDJURS" - INDSATSOMRÅDE 6: Kommunen som virksomhed

Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Potentielle barrierer	Målgruppe	Samarbejdspartner/aktør	Kommunens rolle	Ansvar (afdeling/chef)	Relevante planer/strategier	CO ₂ -effekt (tons)	Omkostninger og finansiering		Næste skridt
		Miljø	Sundhed	Lighed	Økonomi og andre effekter								Personaleres-sourcer	Budget og finansiering (ekskl. personale)	
6.l	100 % grøn el i kommunens bygninger i 2030	CO ₂ -reduktion	Uændret	Uændret	Energibesparelse	Økonomi	Kommunen som virksomhed		Ejer	Vej og Ejendom og komm. inst.		CO ₂ -effekt (tons)	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort og mellemlang sigt
Sektormål: Udfasning af fossil bilflåde															
6.m	Alle nyindkøb af små personbiler skal som udgangspunkt være elbiler eller hybridbiler. Størstedelen af kommunens personbiler er leasede og udbydes løbende i henhold til gældende lovgivning	CO ₂ -reduktion	Partikelforurening mindskes, mindre støj	Uændret	Ved kommunens efterspørgsel stimuleres markedet og kommunen tjener som et godt eksempel	Det er op til den decentrale enhed at vurdere, om det skal være el- eller hybridbil. Andre hensyn såsom økonomi kan bremse omstillingen	Kommunen som virksomhed		Ejer	Økonomi og Indkøb	Norddjurs Kommunes indkøbs-politik		Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort/løbende: 2021. Blev vedtaget af Kommunalbestyrelsen den 23. februar 2021
6.n	Flådens tungere køretøjer omstilles til bæredygtige køretøjer i videst mulig grad	CO ₂ -reduktion	Partikelforurening mindskes, mindre støj	Uændret	Ved kommunens efterspørgsel stimuleres markedet, og kommunen tjener som et godt eksempel	Pris for eldrevne varebiler er fortsat dyrere end benzindrevne. Denne forskel forventes udlignet over tid. Begrænsninger ift. rækkevidde, størrelse, driftssikkerhed og ladekapacitet	Kommunen som virksomhed		Ejer	Økonomi og Indkøb	Norddjurs Kommunes indkøbspolitik		Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort/løbende - vedtaget på Kommunalbestyrelsesmøde 23. august 2022

KLIMAHANDLINGER I "SAMMEN OM ET GRØNT NORDDJURS" - INDSATSOMRÅDE 7: Klimatilpasning

Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Potentielle barrierer	Målgruppe	Samarbejdspartner/aktør	Kommunens rolle	Ansvar (afdeling/chef)	Relevante planer/strategier	CO2-effekt (tons)	Omkostninger og finansiering		Næste skridt
		Miljø	Sundhed	Lighed	Økonomi og andre effekter								Personaleressourcer	Budget og finansiering (ekskl. personale)	
Sektormål: Vand - Mindske risiko for oversvømmelser fra havvand, vandløb, nedbør og grundvand															
7.a	Løse oversvømmelsesudfordringen på og omkring Grenaa havn gennem klimasikring og udvikling af byen (Projekt "Næse for vand")	Øget grønt byrum med beplantning og kanaler	Rekreativt område med mulighed for naturoplevelse og motion	Fælles løsninger for klimatilpasning mindsker den enkelte grundejeres udgifter på egen grund	Indsatser mod oversvømmelser kan mindske de negative konsekvenser, som ekstreme oversvømmelser kan medføre for kommunens, virksomheders og borgernes økonomi	Finansiering, ejerskab og opbakning	Virksomheder og borgere på og omkring Grenaa havn og Grenåen, samt kommunen selv	AquaDjurs, Grenaa Havn a/s	Facilitator og myndighed	Byg og Miljø	Spildevandsplan 2014-2022, lokalplan Sydhavnen, Udviklingsplan for Grenaa - Næse for vand og Strategi for Grenaa Sydhavn	Øget biodiversitet, mere natur/rekreative områder i byrum og binding af CO ₂	Afholdes indenfor driften	I projektet skal der udarbejdes en finansieringsstrategi. (1 mio. mio. kr. i alt i 2022 og 2023 til udvikling af strategisk udviklingsplan)	Kort sigt: En færdig udviklingsplan klar i 2023. Herefter en realiseringshorisont for over mange årtier
7.b	Udarbejde klimaberedskabsplan til reducere af oversvømmelsesrisikoen med særligt fokus på kritisk infrastruktur, i tæt samarbejde med Beredskab og Sikkerhed (i fælleskommunalt regi m Randers, Favrskov, Syddjurs og Norddjurs kommuner)	Uændret	Indsatser mod oversvømmelser kan mindske de negative konsekvenser, som ekstreme oversvømmelser kan medføre for menneskers sundhed	Hjælper alle grundejere med sikring	Indsatser mod oversvømmelser kan mindske de negative konsekvenser, som ekstreme oversvømmelser kan medføre for kommunens, virksomheders og borgernes økonomi	Finansiering af kommunalt klimaberedskab	Borgere, ejere af boliger og bygninger, veje, diger mv. i udsatte områder i kommunen	Beredskab og Sikkerhed (i fælleskommunalt regi m Randers, Favrskov, Syddjurs og Norddjurs kommuner)	Facilitator og myndighed	Byg og Miljø	Risikostyringsplan for Randers Fjord	Ingen	Afholdes indenfor driften	Intern og eller ekstern finansiering skal tilvejebringes fx indkøb af sikringsudstyr	Kort sigt - 2023-2024
7.c	Sikre diger, kritiske veje og projekt Lunden (Allingåbro) mod stormflodshændelser fra Randers Fjord	Uændret	Indsatser mod oversvømmelser kan mindske de negative konsekvenser, som ekstreme oversvømmelser kan medføre for menneskers sundhed	Fælles løsninger for klimatilpasning mindsker den enkelte grundejeres udgifter på egen grund	Indsatser mod oversvømmelser kan mindske de negative konsekvenser, som ekstreme oversvømmelser kan medføre for kommunens, virksomheders og borgernes økonomi	Finansiering, ejerskab og opbakning	Virksomheder, borgere i og omkring Allingåbro og Alling Å, Naturpark Randers Fjord og kommunen selv	Lokale aktører	Facilitator og myndighed	Byg og Miljø	Risikostyringsplan for Randers Fjord	Øget biodiversitet, mere natur i et byområde og binding af CO ₂	0,2 årsværk Omprioritering eller tilføres ressourcer	Delvist budgetteret (Midler til udvikling af Projektmappe og ansøgning til eksterne fonde). Digelag, fonde og puljer	Kort sigt 2024 og frem
7.d	Igang sætte undersøgelse af stormflodssikring af Anholt færgehavn (inkl. stormfaldskoter, interessenter og finansierings-muligheder)	Uændret	Uændret	Sikring af adgangen til øen via færge	Indsatser mod oversvømmelser kan mindske de negative konsekvenser, som ekstreme oversvømmelser kan medføre for kommunens, virksomheders og borgernes økonomi	Finansiering, ejerskab og opbakning	Anholt havn (ejes af Grenaa Havn a/s), borgere, sommerhusejere og besøgende på øen	Lokale og aktører indenfor turisme	Facilitator og myndighed	Byg og miljø	Plan- og udviklingsplan 2019	Ingen	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften - Medgår ordinær drift	Kort sigt: 2025
7.e	Undersøge mulige løsninger og løbende have dialog med grundejerforeningen i sommerhusområdet Grenaa Strands om afhjælpning af udfordringer ved belastninger ved højvandsituationer	Uændret	Uændret	Ukendt	Indsatser mod oversvømmelser kan mindske de negative konsekvenser, som ekstreme oversvømmelser kan medføre for området	Finansiering, ejerskab og opbakning	Sommerhusejere ved Grenaa strand, syd for Grenaa	Områdets grundejere	Facilitator og myndighed	Byg og miljø	Ingen	Ingen	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften - Medgår ordinær drift	Kort sigt - er i gangsat og vil ske løbende
7.f	Udarbejde kystbeskyttelsesplan/ kyststrategi inkl. administrationsgrund-lag for kystforvaltningsplan	Uændret	Uændret	Uændret	Uændret	Ressourcer til udarbejdelse	Norddjurs Kommune	Kystdirektoratet	Myndighed	Byg og miljø, Kultur- og Fritidsafdelingen	Ingen	Ingen	0,15 årsværk Omprioritering eller tilføres ressourcer	Endnu ikke afsat midler i budgettet	Kort sigt - 2024
7.g	Indarbejde plan for vandhåndtering allerede i lokalplanlægningen	Uændret	Forebyggende Indsatser mod oversvømmelser kan mindske de negative konsekvenser, som ekstreme oversvømmelser kan medføre for menneskers sundhed	Uændret	Forebyggende indsats som kan forhindre negative økonomiske konsekvenser for lokalplansområdet	Begrænset implementering, hvis lokalplan ikke fuldt udbygges	Norddjurs Kommune	Ikke relevant	Myndighed	Byg og miljø	Kommuneplan 2021 og Plan- og Udviklingsstrategi 2019	Ingen	0,15 årsværk Omprioritering eller tilføres ressourcer	Endnu ikke afsat midler i budgettet	Kort sigt 2024 og frem
7.h	Opbygge større viden om og skabe et bedre og større datagrundlag for terrænnært grundvand	Uændret	Uændret	Uændret	Uændret	Ressourcer til opgavens drift og udvikling	Norddjurs Kommune	Ikke relevant	Kommunen som virksomhed	Byg og miljø	Ingen	Ingen	0,15 årsværk Omprioritering eller tilføres ressourcer	Endnu ikke afsat midler i budgettet	Kort sigt

KLIMAHANDLINGER I "SAMMEN OM ET GRØNT NORDDJURS" - INDSATSOMRÅDE 7: Klimatilpasning

Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Potentielle barrierer	Målgruppe	Samarbejdspartner/aktør	Kommunens rolle	Ansvar (afdeling/chef)	Relevante planer/strategier	CO2-effekt (tons)	Omkostninger og finansiering		Næste skridt
		Miljø	Sundhed	Lighed	Økonomi og andre effekter								Personaleressourcer	Budget og finansiering (ekskl. personale)	
7.i	Være opmærksom på mulige oversvømmelser fra regnvand i Gudekvarteret nord for Grenåen i Grenaa	Uændret	Uændret	Uændret	Uændret	Ingen	Beboere i boligområdet Gudekvarteret i Grenaa	AquaDjurs	Myndighed	Byg og miljø	Spildevandsplan 2014-2022	Ingen	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften - Medgår ordinær drift	Mellemlangt sigt – indsatsen kan justeres ved næste revidering af klimahandlingsplanen, hvis der kommer henvendelser om problemet
7.j	Etablere en permanent løsning for området omkring Emballagevej i Grenaa, hvor der har været problemer med oversvømmelse fra nedbørshændelser	Uændret	Uændret	Uændret	Ukendt	Finansiering	Erhvervsdrivende omkring i området omkring Emballagevej	AquaDjurs	Myndighed	Byg og miljø	Ingen	Øget biodiversitet, mere natur i et byområde og binding af CO ₂	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften - Medgår ordinær drift	Mellemlagt sigt. Der er planer om udvidelse af erhvervsjendomme på Emballagevej, og før dette sker, skal der som minimum udarbejdes en vandtånderingsplan for området
7.k	Være opmærksom på mulige oversvømmelser fra regnvand i bolig- og erhvervsområdet Trekanten i Grenaa	Uændret	Uændret	Uændret	Ukendt	Ingen	Beboere i bolig- og erhvervsområdet Trekanten i Grenaa	AquaDjurs	Myndighed	Byg og miljø	Ingen	Ingen	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften - Medgår ordinær drift	Lang sigt – indsatsen kan justeres ved næste revidering af klimatilpasningsplanen, hvis der kommer henvendelser om problemer
7.l	Være opmærksom på mulige oversvømmelser fra regnvand på terræn i boligområdet syd for Bønnerup Havn	Uændret	Uændret	Uændret	Ukendt	Ingen	Beboere og grundejere i boligområdet syd for Bønnerup Havn	AquaDjurs	Myndighed	Byg og miljø	Ingen	Ingen	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften - Medgår ordinær drift	Lang sigt – indsatsen kan justeres ved næste revidering af klimatilpasningsplanen, hvis der kommer henvendelser om problemer
7.m	Arbejde hen mod løsning af højtstående grundvand i Fannerup	Uændret	Uændret	Uændret	Ukendt	Ingen	Grundejere i Fannerup	Ingen	Myndighed	Byg og miljø	Ingen	Ingen	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften - Medgår ordinær drift	På kort sigt - i 2024 ønsker Norddjurs Kommune at undersøge problemet nærmere. En samlet løsning afventer lovgivning
7.n	Etablere en fælles løsning med Randers Kommune om sikring af hele fjorden, når der er sket en individuel sikring af diget til kote 3 i området Voer Færgehavn	Uændret	Uændret	Uændret	Ukendt	Ingen	Kyst- og Fjordcentret, færgehavnen ved Voer Færgehavn, Randers Kommune	Randers Kommune	Myndighed og faciliator	Byg og miljø	Risikostyringsplan for Randers Fjord 2021-2027	Øget biodiversitet, mere natur og binding af CO ₂	0,2 årsværk Omprioritering eller tilføres ressourcer	Endnu ikke afsat midler i budgettet	Lang sigt
7.o	Understøtte borgere påvirket af problemer med oversvømmelse fra Brøndstrup Å ved Gjerrild Nordstrand	Uændret	Uændret	Uændret	Ukendt	Finansiering	Grundejere i nærheden af Brøndstrup Å ved Gjerrild Strand	Ingen	Myndighed og faciliator	Byg og miljø	Ingen	Ingen	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften - Medgår ordinær drift	Mellem-langt sigt: Ved næste justering af klimatilpasningsplanen følges der op på, om der her været henvendelser angående Brøndstrup Å og om der i forlængelse heraf skal laves en kommunal indsats i området

KLIMAHANDLINGER I "SAMMEN OM ET GRØNT NORDDJURS" - INDSATSOMRÅDE 7: Klimatilpasning

Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Potentielle barrierer	Målgruppe	Samarbejdspartner/aktør	Kommunens rolle	Ansvar (afdeling/chef)	Relevante planer/strategier	CO2-effekt (tons)	Omkostninger og finansiering		Næste skridt
		Miljø	Sundhed	Lighed	Økonomi og andre effekter								Personaleressourcer	Budget og finansiering (ekskl. personale)	
Sektormål: Tørke - Understøtte en reduktion af skader ved tørke															
7.p	Udføre forberedende dataindsamling og undersøgelser i udsatte områder, bl.a. for at have det nødvendige grundlag til behandling af ansøgninger om øget vandindvinding i tørre perioder, hvis det viser sig, at tørkeperioderne bliver længere	Uændret	Uændret	Uændret	Ukendt	Manglende viden	Grundejere i udsatte områder	Region Midt	Kommunen som virksomhed	Byg og miljø	Ingen	Ingen	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften - Medgår ordinær drift	Kort sigt - 2024 og frem. Udviklingen følges, og tiltag vil blive sat i værk, hvis der sker en stigning i længden af tørre perioder
7.q	Reducere behovet for vandindvinding til vanding ved at være i dialog med landbrugene i kommunen om fremtidens afgrødevalg	Bedre vandbalance i vandløbene	Uændret	Uændret	Mulig positiv effekt på afgrødepriser	Ingen	Landmænd	Djurslands Landboforening og individuelle landmænd	Myndighed og faciliator	Byg og miljø	Ingen	Ingen	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften - Medgår ordinær drift	Kort sigt- 2024 og frem. Udviklingen følges, og tiltag vil blive sat i værk, hvis der sker en stigning i længden af tørre perioder
7.r	Udarbejde beredskabsplaner for naturbrande	Uændret	Indsatser mod tørre perioder kan mindske de negative konsekvenser, som lange tørre perioder kan medføre for menneskers sundhed	Det er ikke alle grundejere, som kan finansiere klimatilpasning på deres egen grund	Undgå eller begrænse omfang af skader på marker, skov, bygninger mv.	Ressourcer	Beredskab & Sikkerhed, Norddjurs Kommune	Beredskab & Sikkerhed, Norddjurs Kommune	Myndighed og faciliator	Byg og miljø	Ingen	Ingen	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort sigt - 2024
7.s	Opsætte en grundvandsmodel på Anholt, som beregner og monitorerer den tilgængelige grundvandsmængde i tørkesituationer. På baggrund af dette opsættes kriterier for omfanget af begrænsninger i vandforbruget	Uændret	Indsatser mod tørre perioder kan mindske de negative konsekvenser, som lange tørre perioder kan medføre for menneskers sundhed	Det er ikke alle grundejere, som kan finansiere klimatilpasning på deres egen grund	Finansiering af grundvandsmodel og evt. på lang sigt en løsning på vandforbrug ved manglende nedbør/længerevarende tørke	Løsning, hvis begrænset eller mangel vand. Opsætning af begrænsning på vandforbruget	Grundejere på Anholt	Vandcenter Djurs (Anholt)	Myndighed og faciliator	Byg og miljø	Ingen	Ingen	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort sigt. 2024 og frem. Udviklingen følges, og tiltag vil blive sat i værk, hvis der sker en stigning i længden af tørre perioder
7.t	Arbejde for at opnå en bedre viden og forståelse for, hvordan de vigtige lokaliteter prioriteres, og hvilke virkemidler der er bedst i et dansk klima	Uændret	Hede kan medføre negative konsekvenser for menneskers sundhed	Det er ikke alle grundejere, som kan finansiere klimatilpasning på deres egen grund	Private klimatilpasningsprojekter finansieres af de lokale grundejere. Norddjurs Kommune vil fortsat bestræbe sig i at vejlede og formidle viden om klimaændringer og klimatilpasning. Indsatser mod oversvømmelser kan mindske de negative konsekvenser, som ekstreme oversvømmelser kan medføre for menneskers økonomi	Manglende mulighed for at kunne finansiere tilpasningsprojekter af grundejere, virksomheder og kommunen som virksomhed	Norddjurs Kommune	Region Midt	Myndighed og faciliator	Byg og miljø	Ingen	Ingen	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort sigt - 2023 og frem

KLIMAHANDLINGER I "SAMMEN OM ET GRØNT NORDDJURS" - INDSATSOMRÅDE 7: Klimatilpasning

Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Potentielle barrierer	Målgruppe	Samarbejdspartner/aktør	Kommunens rolle	Ansvar (afdeling/chef)	Relevante planer/strategier	CO2-effekt (tons)	Omkostninger og finansiering		Næste skridt
		Miljø	Sundhed	Lighed	Økonomi og andre effekter								Personaleressourcer	Budget og finansiering (ekskl. personale)	Periode/tidsplan mod 2030
Sektormål: Hede - Opnå bedre viden og forståelse for påvirkning af og om virkemidler til håndtering af hede															
7.u	Arbejde for at opnå en bedre viden og forståelse for, hvor de vigtige lokaliteter er og hvordan de prioriteres, og hvilke virkemidler der skal anvendes på hver lokalitet	Uændret	Hede kan medføre negative konsekvenser for menneskers sundhed	Det er ikke alle grundejere, som kan finansiere klimatilpasning på deres egen grund	Private klimatilpasningsprojekter finansieres af de lokale grundejere. Norddjurs Kommune vil fortsat bestræbe sig i at vejlede og formidle viden om klimaændringer og klimatilpasning I Sundheds- og omsorgsforvaltningen kan det give øgede udgifter til hyppigere væskebesøg i hjemmeplejen og tilpasning af bygninger for at gøre det muligt at køle plejehjem ned under perioder med hede	Manglende mulighed for at kunne finansiere tilpasningsprojekter af grundejere, øget ressourcetræk i hjemmeplejen og finansiering af nedkøling af kommunens bygninger	Norddjurs Kommune	Region Midt	Myndighed og faciliator	Byg og miljø	Ingen	Ingen	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort sigt - 2023 og frem
Sektormål: Vind - Opnå bedre viden og forståelse for påvirkning af og om virkemidler til håndtering af vind															
7.v	Arbejde på at opnå en bedre viden og forståelse for, hvordan ændringer i middelvindens hastighed, vindretning og sæsonbestemte vinde vil påvirke, hvor og hvordan i kommunen	Uændret	Stærk vind kan medføre negative konsekvenser for menneskers sundhed	Det er ikke alle grundejere, som kan finansiere klimatilpasning på deres egen grund	Private klimatilpasningsprojekter finansieres af de lokale grundejere. Norddjurs Kommune vil fortsat bestræbe sig i at vejlede og formidle viden om klimaændringer og klimatilpasning	Manglende mulighed for at kunne finansiere tilpasningsprojekter af grundejere, virksomheder og kommunen som virksomhed	Norddjurs Kommune	Region Midt	Myndighed og faciliator	Byg og miljø	Ingen	Ingen	Afholdes indenfor driften	Afholdes indenfor driften	Kort sigt - 2023 og frem

UDDYBENDE BESKRIVELSER AF HANDLINGER			
INDSATSOMRÅDE 1 - Energi (varme og el)			
Sektormål	Nr.	Handling	Uddybende beskrivelse af handling
Fossilfri energi- og varmeproduktion og varmeforsyning er baseret på 100% vedvarende energi	1.a	Udbygning af fjernvarmeforsynede områder, herunder facilitering og motivering af husstande til at udskifte oliefy	Der skal ske en konvertering fra olie- og naturgas til fjernvarme i de byområder, hvor det giver mening for både fjernvarmeværkerne og borgerne. Konverteringen til fjernvarme følger afgrænsningen af fjernvarmeområder og den naturlige udbygning herfra. De områder hvor der ikke udrulles fjernvarme, skal borgerne understøttes i at udskifte oliefy. Denne opgave indbefatter dels henvisning til uafhængig energivejledning, dels møder for borgere om alternativer til oliefy samt energioptimering. Der kan også udarbejdes fokuserede projekter med individuelle løsninger, herunder i landsbyer med mange oliefy. Tiltag i Reduktionsstiberegner: Nr. 54 Reduktion af fossile brændsler i fjernvarmen Nr. 56 Omstilling fra opvarmning med individuel olie til andre vedvarende energikilder
	1.b	Erstatning af biomasse med vedvarende energi i fjernvarmen	Tiltag i Reduktionsstiberegner Nr. 54 Reduktion af fossile brændsler i fjernvarmen
	1.c	Norddjurs Kommune vil udarbejde en strategi for elproduktion	Tiltag i Reduktionsstiberegner: Nr. 66 Reduktion af emissionsfaktor for el-import Nr. 67 Opsætning af nye vindmøller (150 m, 4,2 MW, 3.500 fuldlastimer/år) Nr. 68 Opsætning af kystnære vindmøller (180m, 4,6 MW, 3.800 fuldlastimer/år) Nr. 69 Opsætning af solceller (markbaseret eller på industritage mv.)
	1.d	Etablering af energi- og bygningsrådgivning om energieffektivisering, omlægning af energiforsyning og klimarigtig brug af byggematerialer. Norddjurs Kommune vil kommunikere via relevante medier om muligheder for energieffektivisering, omlægning af energiforsyning og klimarigtig brug af byggematerialer	Tiltag i Reduktionsstiberegner: Nr. 53 Energibesparelser/efterisolering i eksisterende rumvarmebehov
	1.e	Norddjurs Kommunes vil etablere solcelleparker	I Norddjurs Kommunens kommuneplan 2021 er der et max på 1000 ha til solcelleparker. Der arbejdes løbende med projektudviklers ansøgninger til solcelleanlæg i kommunen, efter 'først til mølle'-princippet og ansøgninger behandles i pujer, således at 4-5 solcelleanlægsprojekter sagsbehandles ad gangen
	1.f	Ved udskiftning af vindmøller skal der som udgangspunkt ske en reduktion i antallet af vindmøller samtidigt med, at der sker en forøgelse af produktionen ved hjælp af opsætning af mere effektive vindmøller	Ved udskiftning af vindmøller skal der som udgangspunkt ske en reduktion i antallet af vindmøller samtidigt med, at der sker en forøgelse af produktionen ved hjælp af opsætning af mere effektive vindmøller
50% CO2-reduktion af energi til industrielle processer inden 2030	1.g	Virksomheder omlægger energiformer til vedvarende energi inden 2030	Der laves screening for potentialt af installation af solceller på tagene og opsætning af mindre vindmøller. Der skal tages højde for bygnings- og landskabsmæssige begrænsninger. Der skal indtænkes integration i el-nettet og konsekvenserne heraf for samfundsøkonomi, forbrugerøkonomi, og miljømæssige forhold. Tiltag i Reduktionsstiberegner: Nr. 57 Omstilling fra ledningsgas i industrien og erhvervet til andre vedvarende energikilder Nr. 58 Omstilling fra olie i industrien og erhvervet til vedvarende energikilder Nr. 59 Omstilling fra øvrige fossile brændsler i industrien til vedvarende energikilder
	1.h	Norddjurs Kommune samarbejder med erhvervslivet om den grønne omstilling fx ved indgåelse af klimapartnerskabsaftaler	Når kommunale medarbejdere er på tilsyn ved virksomheder, og i øvrigt udøver sin myndighedsbeføjelse, inddrages resultater fra virksomhedens klimaregnskab. Kommunen vejleder, om der er potentialt for at reducere energiforbruget, om der kan afsættes overskudsvarme til fjernvarme og kortlægning af de forskellige affaldsfraktioner/mængder sker, og der vejledes omkring bortskaffelse og muligheder for genanvendelse
	1.i	Udnyttelse af virksomheders overskudsvarme og anvendelse af denne i fjernvarmeforsyningen	Når kommunale medarbejdere er på tilsyn ved virksomheder, og i øvrigt udøver sin myndighedsbeføjelse, inddrages resultater fra virksomhedens klimaregnskab. Kommunen vejleder, om der er potentialt for at reducere energiforbruget, om der kan afsættes overskudsvarme til fjernvarme og kortlægning af de forskellige affaldsfraktioner/mængder sker, og der vejledes omkring bortskaffelse og muligheder for genanvendelse
Bidrage til produktion af bæredygtigt brændstof	1.j	Understøtte etablering af nye energitekniske løsninger og projekter	Virksomheder tilbydes fortsat netværksaktiviteter og events mv., der fremmer sparring omkring klimaløsninger og den grønne omstilling. Herunder tydeliggøres økonomiske gevinster for virksomheder ved deres deltagelse i den grønne omstilling
INDSATSOMRÅDE 2 - Transport og mobilitet			
Sektormål	Nr.	Handling	Uddybende beskrivelse af handling
Fremme klimavenlig persontransport hos den enkelte borger	2.a	Udbygning af el-ladeinfrastruktur	Ladestanderbekendtgørelsen opfyldes inden 1. januar 2025. Der vil i første fase blive etableret en ladeinfrastruktur, som minimum dækker behovet frem til 2030. Fra 2025 - 2050 kan der ad hoc blive behov for yderligere finansiering, hvis ikke det kan dækkes af det private marked
	2.b	Elektrificering af den private vognpark: - 40 % af de private biler kører på el i 2030 - 100 % af person- og varebiler kører på el eller vedvarende energi i 2050	Udbygning af elladestander understøtter omstilling af person- og varebiler til elbiler. Der udarbejdes informationsmateriale om elladeinfrastrukturen og dialogmøder med erhvervslivet og uddannelsesinstitutioner i samarbejde med relevante aktører i forhold til opsætning af elladestander for virksomheder, og uddannelsessteder, så de ansatte og de studerende omstilling understøttes bedst muligt
	2.c	Fremme samkørsel på Djursland gennem projekter med samkørselstjenester såsom Ta' Med og NaboGo	Udover App'en kan kommunen vælge at afsætte midler i Ved Ta' Med fra FDM, til de, som tilbyder samkørsel, for at tage andre borgere med. Eks. 250.000 årligt for at sikre, at der bliver tilbudt nok samkørsler til at det bliver et reelt tilbud. Der kan desuden etableres blafferstoppesteder og samkørselspladser, og der kunne afsættes 100.000 kr. årligt fra 2024 - 2030 til dette formål
	2.d	Fremme cyklismen ved at udbygge cykelstinet, give bedre parkeringsløsninger ved den kollektive trafik, herunder aflåst cykelparkering på trafikknudepunkter. Fremme cyklisme via Vi Cyler til arbejde kampagne og andre lignende kampagner	Fremme cyklismen ved at udbygge cykelstinet, give bedre parkeringsløsninger ved den kollektive trafik, herunder aflåst cykelparkering på trafikknudepunkter. Fremme cyklisme via Vi Cyler til arbejde kampagne og andre lignende kampagner
Skift til emissionsfri kollektiv transport	2.e	Alle kollektiv trafik-busser som kører i Norddjurs Kommune skal drives af vedvarende energi	Handling i Reduktionsstiberegner Nr. 48 Alternative drivmidler i busser: Andel eldrevne (BEV) Nr. 49 Alternative drivmidler i busser: Andel gasdrevne Nr. 50 Alternative drivmidler i busser: Andel brintdrevne
	2.f	Kollektiv trafik og Flextrafik optimeret i forhold til behov. Der fjernes 25 % buskørsel i 2030 i forhold til 2020. - Norddjurs Kommune initierer dialog og partnerskab med Syddjurs Kommune, Randers Kommune, Midttrafik og Region Midtjylland om optimering af den kollektive trafik på Djursland	Handling i Reduktionsstiberegner: Nr. 45 Alternative drivmidler i lastbiler: Andel eldrevne (BEV) Nr. 46 Alternative drivmidler i lastbiler: Andel gasdrevne Nr. 47 Alternative drivmidler i lastbiler: Andel brintdrevne

Skift af teknologi og drivmidler i vare- og lastbiltransport	2.g	Norddjurs Kommune vil være i løbende dialog og samarbejde med transportbranchen om udfordringer og muligheder	Der indledes et samarbejde med transportbranchen om mere klimavenlig transport i Norddjurs Kommune. Som det første skrift kunne det være relevant at undersøge, hvilke typer transport, der bidrager mest til udledningen. Det kunne indebære et overblik over udledning fra fx tung transport og pakkelevering. På baggrund af undersøgelse kunne der udvikles konkrete handlinger med den størst mulige effekt.
	2.h	Norddjurs Kommune afsøger mulighederne for at gøre Anholt-færgerne emissionsneutral eller -fri.	Norddjurs Kommune afsøger mulighederne for at gøre Anholt-færgerne emissionsneutral eller -fri
	2.i	Norddjurs Kommune følger de øvrige udviklinger på transportområdet, som påvirker det kommunale klimaregnskab (stigning flytrafik, reduktion af indenrigssøfart)	Norddjurs Kommune følger de øvrige udviklinger på transportområdet, som påvirker det kommunale klimaregnskab (stigning flytrafik, reduktion af indenrigssøfart)

INDSATSOMRÅDE 3 - Landbrug og arealanvendelse

Sektormål	Nr.	Handling	Uddybende beskrivelse af handling
Et mere klima- og miljøvenligt landbrug, der er økonomisk bæredygtigt	3.a	Større biogasproduktion	På Djursland er der tilstrækkelige biomasser til rådighed indenfor en rimelig afstand og interesse fra Landbruget, hvilket tilsammen giver en god business case for et biogasanlæg. I samarbejde med Djurslands Landboforening, private biogasanlægsoperatører og Syddjurs Kommune undersøges mulighederne for etablering af et anlæg i en af de to kommuner. Handling i Reduktionsstiberegner: Nr. 18 Bioforgasse svinegylle (afgasningspotentiale) Nr. 19 Bioforgasse kvæggylle (afgasningspotentiale)
	3.b	Partnerskaber og en styrket dialog mellem landbrugets parter og Norddjurs Kommune med henblik på klimaeffektivisering af landbruget (hurtig udslusning af gylle, præcisionsgødskning mv.), herunder understøttes landbrugets anvendelse af klimaværktøjet ESGreen Tool til at reducere klimaaftrykket	Landbrug vil i samarbejde med Norddjurs Kommune afdække lokale, ambitiøse muligheder for at opnå konkrete klimareduktioner. Handling i Reduktionsstiberegner: Nr. 12 Præcisionsgødskning og skånsom jordbehandling på jord med 1-årige afgrøder og græs Nr. 13 Tilsætte nitrifikationshæmmere til gødning Nr. 14 Dyrke mellemafgrøder Nr. 15 Dyrke efterafgrøder (ud over nuværende efterafgrøder) Nr. 16 Omlægning til økologisk landbrugsjord Nr. 17 Reduceret tilførsel af handelsgødning Nr. 20 Køle svinegylle i gyllekanaler Nr. 21 Hyppig udslusning af slagtesvinegylle Nr. 22 Hyppig udslusning af gylle i kvægstalde Nr. 23 Gylleforsuring af svinegylle (ikke til bioforgasning) Nr. 24 Gylleforsuring af kvæggylle (ikke til bioforgasning) Nr. 25 Fodre med metanreducerende fodertilsætning (foderfedt) Nr. 26 Reducere antal malkekøer Nr. 27 Reducere antal kvier eller ammekøer Nr. 28 Udtage alle mink, grundet COVID-19
En balanceret og klimavenlig arealanvendelse, der balancerer hensyn til landbrug, natur, biodiversitet, rekreative interesser og energiformål	3.c	Øget omlægning af areal til naturlige vådområder, herunder igangsættelse af vådområdeprojekter	Norddjurs Kommune søger at udnytte mulighederne i de nationale ordninger omkring vådområder, og indgår samarbejder med staten og lodsejere omkring etablering af vådområder Handling i Reduktionsstiberegner: Nr. 1 Udtage kulstofrig jord i omdrift til periodisk våd eng (>12 % OC) Nr. 2 Udtage kulstofrig jord i omdrift til periodisk våd eng (6-12% OC) Nr. 3 Udtage kulstofrigt permanent græs til periodisk våd eng (OC>12%) Nr. 4 Udtage kulstofrigt permanent græs til periodisk våd eng (OC<12%) Nr. 5 Udtage kulstofrig jord i omdrift til tør natur (fortsat drænet OC>6%)
	3.d	Kommunen vil fremme skovtilplantning og understøtte statens mål om, at skovlandskaber skal udgøre 20-25% af landets areal inden udgangen af det 21. århundrede ved at udpege skovrejsningsområder. I 2030 er det forventningen, at 25% af kommunens areal er dækket af skov	Der udarbejdes en strategi for rejsning af mere blivende skov i kommunen. Strategien skal sikre, at skoven primært rejses på de steder, hvor der kan opnås en merværdi og dermed understøtter områdets udvikling. Merværdi kan ud over CO ₂ -lagring fx være Beskyttelse af grundvandet, udvikling af mere natur og øget biodiversitet samt øgede muligheder for rekreativ anvendelse. Strategien beskriver, hvor og hvordan der kan plantes flere træer både i byen og i det åbne land. Den redegør for mulige Finansieringsmuligheder, herunder hvordan kommunen og staten kan understøtte skovrejsning hos vandværker og private lodsejere via vandsamarbejde og en kollektiv byrdefordeling. I den forbindelse undersøges det også, om kommunen kan etablere en Jordfond, hvor lodsejere, der ønsker at afhænde landbrugsjord, kan "bytte" jord med kommunen. Herefter kan kommunen enten etablere skov eller oversvømme arealet, hvis der er tale om kulstofrig lavbund, eller tage arealet ud af drift og lade det udvikle sig til natur Handling i Reduktionsstiberegner: Nr. 10 Omlægge landbrugsjord til skov (nationalt mål om 25% før 2090)
	3.e	Udarbejdelse af en kommunal strategi for arealanvendelse. Det skal sikre en gennemtænkt og helhedsorienteret anvendelse af arealer, herunder udtagning af arealer til natur	I Plan- og Udviklingsstrategien 2050 er et ud af tre særlige udviklingstemaer prioritering af arealer - som konkret realiseret i kommuneplaner og aktualiseres i eksempelvis placering af vedvarende energi-anlæg (VE-anlæg) på land og i Kattegat. I forlængelse af Plan- og Udviklingsstrategien 2050 udarbejdes en kommunal strategi for arealanvendelse. Handling i Reduktionsstiberegner: Nr. 7 Omlægge til natur (4 % udtagning) Nr. 8 Omlægge mineralisk jord i omdrift til græs (solceller og permanent brak)
Samarbejder og synergier til at fremme ny teknologi og driftsmetoder	3.f	Udpegning af kommunale bynære arealer med særligt biodiversitetspotentiale, herunder en samskabende proces med borgere for at forskønne borgernes nærområde samtidig med, at den biologiske mangfoldighed øges	Mange borgere har i forbindelse med konkurrencen Danmarks Vildeste Kommune vist stor interesse for at lave lokal biodiversitetsindsats. Byg & Miljø udpeger kommunale bynære arealer med særligt biodiversitetspotentiale og faciliterer sammen med kommunens driftsafdeling en samskabende proces, hvor borgerne kan medvirke til at forskønne deres nærområde, samtidigt med at den biologiske mangfoldighed øges. Grønt Råd involveres i arbejdet. Temamøde for MTU 2. kvartal 2023
	3.g	Etablering af projektgrupper, som etablerer pilotprojekter som fremmer nye driftsmetoder, teknologi, planteavl, arealanvendelse mv.	Der påbegyndes demonstrationsprojekter med et antal landbrug, der er repræsentative for Djursland landbrugsproduktion. Demonstrationsbedrifterne viser vejen til klimareduktioner i praksis ved udarbejdelse af klimahandlingsplaner på bedriftsniveau ved hjælp af værktøjet ESGreen Tool, løbende test af og sparring omkring forskellige virkemidler, samt en samlet afrapportering over administrative, juridiske og økonomiske barrierer for målopfyldelse

INDSATSOMRÅDE 4 - Erhverv, affald og industri

Sektormål	Nr.	Handling	Uddybende beskrivelse af handling
	4.a	Formidling af viden om bæredygtighed i samarbejde med erhvervsklynger indenfor styrkepositionerne med to årlige møder per klynge	Til understøttelse af at virksomheder har seneste viden tilgængelig, primært i forhold til grøn omstilling indgås strategiske samarbejder med erhvervsklynger indenfor styrkepositionerne og potentialeområdet. Erhvervsklyngerne har særligt fokus på samarbejde med vidensinstitutioner til at bibringe seneste viden. Der vil være tale om strategiske samarbejder med Food and Bio Cluster Denmark (Fødevarer og bioressourcesektoren), WE BUILD DENMARK (Byg og anlæg), MADE by Denmark (Produktion), Dansk Kyst- og naturturisme (Turisme) samt relateret til Logistik (Klynge pt. under omorganisering). Erhverv indhenter og formidler seneste viden om bæredygtighed via strategiske samarbejder med erhvervsklynger indenfor styrkepositionerne, med to årlige møder per klynge, hertil deltagelse ved møder og arrangementer af særlig relevans

Grønt erhverv	4.b	Kvartalsvise møder med den specialiserede erhvervsservice om, hvordan virksomhederne kan tilgå aktuel viden om bæredygtige forretningstiltag	Samarbejde med Erhvervshus Midtjylland om den grønne omstilling har fokus på at understøtte og styrke det tværgående samarbejde, netværk samt optimering af tilbud til virksomheder, samt understøtte at virksomhederne kan tilgå aktuel viden om bæredygtige tiltag der kan optimere deres forretningsgrundlag og accelerere den grønne omstilling
	4.c	Norddjurs Kommune afsøger, hvor der er ekspertviden eller samarbejdsmuligheder omkring, hvordan lokale vedvarende energikilder kan spille en endnu større rolle i den grønne omstilling med henblik på at formidle denne viden til virksomhederne	Samarbejde med Erhvervshus Midtjylland om den grønne omstilling har fokus på at understøtte og styrke det tværgående samarbejde, netværk samt optimering af tilbud til virksomheder, samt understøtte at virksomhederne kan tilgå aktuel viden om bæredygtige tiltag der kan optimere deres forretningsgrundlag og accelerere den grønne omstilling. Erhverv afsøger, hvor der er ekspertviden eller samarbejdsmuligheder omkring, hvordan lokale vedvarende energikilder kan spille en endnu større rolle i den grønne omstilling med henblik på at formidle denne viden til virksomhederne. Målet kan eksempelvis udmøntes i et samarbejde med Energy Cluster eller Ørsted om at afdække, hvorvidt kommunens offshore industri og/eller Anholt Havmøllepark kan være kilder til højeffektive energiformer som f.eks. brintspalning i stor skala
Bedre affaldssortering og mere genbrug	4.d	Affaldssortering i 10 slags affald i husstande	Handlingen realiseres af RenoDjurs. Hver husstand får tre beholdere plus en lille kasse til farligt affald. To af beholderne har adskilte rum, så der er plads til forskellige typer af affald. En beholder til mad- og restaffald, der tømmes hver anden uge En beholder til glas, metal, plast og mad- og drikkekartoner, der tømmes hver 3. uge. En beholder til papir, pap og tekstilaffald, der tømmes hver 4. uge. Reno Djurs samarbejder med AffaldVarme Aarhus, Renosyd (som dækker kommunerne Skanderborg og Odder) samt Favrskov Forsyning om fælles ordning, fælles indkøb og fælles planlægning. Det betyder samme ordning for 560.000 østjyder og mindst mulige omkostninger. Det er fortsat Reno Djurs, der står for affald og genbrug i Norddjurs og Syddjurs Kommuner. Implementeres løbende fra maj-september 2023
	4.e	Sortering og genanvendelse af erhvervsaffald	Handlingen realiseres af RenoDjurs. Handling i Reduktionsstiberegner: Nr. 29 Reduktion af emission fra bortskaffelse af affald
	4.f	Central sortering af husstandsindsamlet affald	Handlingen realiseres af RenoDjurs
	4.g	Formidling og kommunikation vedr. sortering	Handlingen realiseres af RenoDjurs
	4.h	Opsamling af metan fra deponier via biocover - eks. etableres ved deponiet i Glatved. Den opsamlede metan udnyttes i fjernvarme og motor	Handlingen realiseres af RenoDjurs
Grønnere industri	4.i	Grønnere havne ved etablering af landstrøm for skibe og rigge, som ligger til kaj i Norddjurs Kommune, så dieselmotorer bliver overflødige	Første skridt er dialog med Grenaa Havn a/s om deres planer og tanker om etablering af landstrøm, opstart 2023 eller primo 2024
	4.j	I forbindelse med årlige besøg på ca. 150-200 tilsynspligtige virksomheder og landbrug hjemmehørende i kommunen sættes med udgangspunkt i Miljøstyrelsens tilsynsvejledning fokus på dialog og vejledning i forhold til den enkelte virksomheds energioptimering, ressourceforbrug og affaldshåndtering med henblik på en kontinuerlig grøn omstilling	I forbindelse med årlige besøg på ca. 150-200 tilsynspligtige virksomheder og landbrug hjemmehørende i kommunen sættes med udgangspunkt i Miljøstyrelsens tilsynsvejledning fokus på dialog og vejledning i forhold til den enkelte virksomheds energioptimering, ressourceforbrug og affaldshåndtering med henblik på en kontinuerlig grøn omstilling

INDSATSOMRÅDE 5 - Uddannelse og livsstil

Sektormål	Nr.	Handling	Uddybende beskrivelse af handling
Aktivering og mobilisering af borgere og lokale fællesskaber	5.a	Tilpasse kriterier og principper for tildeling af KFUs puljer, sådan at ansøger indtænker klima og bæredygtighed både i ansøgningsfasen, projekstyring og evaluering	Kultur- og Fritidsudvalgets Kulturpulje og Fritidspuljes kriterier er tilføjet et nyt kriterium om, at ansøgte projekt skal forholde sig til klima og bæredygtighed
	5.b	Fremme naturferier lokalt ved at promovere eksisterende outdoor-faciliteter, stier, cykelruter, shelters og fri teltning i naturen	Norddjurs Kommunes Kultur-, Fritid-, Turisme- og Landdistriktsstrategi har alle til formål at fremme turismen i Norddjurs Kommune. I budgetaftalen for 2021-2024 er der under Kultur- og Fritidsudvalgets område afsat en anlægspulje på 1 mio. kr. i 2021 og 0,800 mio. kr. i 2022 til outdoor investeringer og vedligeholdelse. På Investeringsoversigten for 2023 er der afsat 0,4 mio. kr. i rådighedsbeløb til outdoor-anlægsprojekter. Derudover fremmes naturferier lokalt via VisitAarhus, som er en erhvervsdrivende fond og den officielle turistorganisation for kommunerne i 'Aarhusregionen'. Fondens formål er aktivt at medvirke til fremme af turismen i Aarhusregionen og at gennemføre den overordnede koordinering af markedsføringen og produktudviklingen for dette område
	5.c	Finansiering af innovationsprojektet "Vanebrud for klimaet" for fire uddannelsesinstitutioner i kommunen	Indsatsen indebærer, at udvalgte grupper af unge på fire uddannelsesinstitutioner får det
	5.d	Etablering af en Grøn Praktikbank online, hvor virksomheder der også har en tydelig klimaprofil grønstemples som mulig praktikværft ift formidling af både praktik og klimatiltag	Indsatsen kræver samarbejde med eksempelvis "Elevepraktik.dk" for at kunne oprette det. Indsatsen er målrettet unge fra 7. klasse og op.
Fokus på bæredygtighed og klima i dagtilbud og skoler og lignende.	5.e	Bæredygtighed på skemaet i skoler og daginstitutioner	Estimerede timetal for skoler: 10 undervisningstimer pr. år. Estimerede timetal for dagtilbud: 8 timer pr. år. Er iværksat på nogle skoler og daginstitutioner. I daginstitutioner er der fx iværksat grønne spirer. Forventes implementeret fra skoleår 2024-2025
	5.f	Bæredygtigheds-temauger i skoler og dagtilbud. Norddjurs Kommune vil løbende udvikle nye undervisningsforløb og tilbud om biodiversitet, den grønne dagsorden og klima. Forløbene vil øge elevernes viden om klimaforandringer og hvad man konkret kan gøre	Estimerede timetal for skoleåret 2024-2025 og frem: 25 undervisningstimer pr. temauge. Estimerede timetal for dagtilbud fra 2024: 15 timer pr. år. Handlingen vil ikke kræve omprioritering af personaleressourcer. For skoler: Implementeres efter den årlige lokale skoleplan for skoleåret 2024-2025 For dagtilbud: Implementeres efter netværksmøder med dagtilbud i efterår 2023
	5.g	Etablering af skolehaver "haver til maver"	En del af timerne i skolehaverne vil være i skoletiden, men der vil også være timetal i SFO-delen. Hver enkelt skole kan beslutte, hvilke agurker der skal dyrkes. Det vil kræve yderligere finansiering af tiltaget, så implementering er først i løbet af 2-3 år
	5.h	Mad- og måltidspolitik med fokus på klima i folkeskolen og dagtilbud - Dette kan være kødfriedage, benyttelse af lokale råvarer og mad og måltider der er lavet efter de officielle kostråd	Indsatsen er målrettet ansatte i skoler og dagtilbud. Implementeres efter dialog med forældrebestyrelser med de daginstitutioner, der har madordning samt skolebestyrelser for de skoler, der har kantineordning. Forventes i skoleåret 2023-2024
	5.i	Sundhed- og Omsorg vil med deres Mad- og måltidspolitik have fokus på bæredygtig kost gennem fokus på mindre madspild i Sundheds- og Omsorgskøkkener Derudover vil de have øget fokus på affaldssortering for at genanvende så meget affald som muligt	Indsatsen er målrettet plejecentrets beborere og medarbejdere på plejecentrene. Handlingen er iværksat (2023). Fokus på madspild og affaldssortering er et vedvarende tiltag.
	5.j	UngNorddjurs vil sammen med de unge sætte fokus på klimavenlig adfærd, som f.eks. Strøm- og vandforbrug, affaldssortering og bæredygtig kost. Derudover vil de fokusere på sundhedsfremmende aktiviteter i naturen	Indsatsen er målrettet børn og unge, som benytter tilbuddene i UngNorddjurs. Det er bl.a. en Aftale med skrothandler om afhentning af materialer, Samarbejde med dagligvarebutikker vedr. "gammel" mad til madlavning og Ansøgning til Friluftsrådet til bæredygtige vandaktiviteter. Handlingen er iværksat (2023)
	5.k	Børne- og Ungecenter Norddjurs vil implementere grøn Mad- og Måltidspolitik, som bl.a. stiller krav til kødfri dage og miljømærkede råvarer. Derudover vil de sikre cykler til alle børn og unge på BUCN og samarbejde med børn og unge om bæredygtigt energiforbrug samt affaldssortering	Indsatsen er målrettet børn og unge, som er anbragte eller i aflastning på BUCN. Implementering er kort sigt: 2023-2024
	5.l	Fokus på et øget forbrug af bæredygtige materialer i socialområdets aktivitets- og produktionsværksteder, samt bæredygtig Mad- og Måltidspolitik i socialområdets køkkener	Indsatsen er målrettet voksne borgere med handicap eller psykisk lidelse i socialområdets tilbud efter SEL§§ 103/104 eller STU, samt alle borgere på socialområdets kostordning. Indsatsen kan udfordres af adgang til materialer samt rammer i eksisterende aftaler med producenter (HSM Industri A/S, Terma, Dantoy A/S), hvor der bl.a. produceres legetøj i plast
	5.m	Botilbud på socialområdet (voksenhandicap- og psykiatri) vil sammen med borgeren sætte fokus på klimavenlig adfærd, som f.eks. Strøm- og vandforbrug og affaldssortering. Derudover vil de fokusere på aktiviteter ud i naturen med borgeren	Indsatsen er målrettet borgere i botilbud på socialområdet (Voksenhandicap- og psykiatri). Kan iværksættes nu og her
	5.n	Ungeindsatsen og UU vil anskaffe cykler til unge i projekt under LAB loven til brug ved praktik, virksomhedsbesøg eller lignende	Kort sigt 2022-2030 - kan iværksættes nu og her
	5.o	Indtænkning af klima i udarbejdelse af handleplaner i samarbejdet mellem sagsbehandler, bostøtte og unge. Det kan være at koble økonomi og energibesparende tiltag i samarbejdet med den unge i projekt under LAB-loven og formidling af virksomheders klimavision med den unges vej til uddannelse og job	Kort: 2022-2023: Der sættes tiltag i gang og den unge involveres. Kan udbygges undervejs og den unges egne ideer kan komme på banen
	5.p	Etablering af nye grønne lommepengejobs	Indsatsen indebærer at finde og etablere samarbejde med klimavenlige virksomheder. Dette er et stort arbejde og vil kræve økonomiske ressourcer at give de unge lommepenge. Kort: 2022-2023. Første skridt er at afsøge markedet ift. muligheder og behov. Derudover afsøge økonomiske ramme og muligheder indenfor gældende lovgivning
	5.q	Virksomhedsbesøg i B45 for de unge i udskolingen med fokus på bæredygtighed, uddannelse og job	2023-2025: Uddannelse og jobforløb på folkeskolerne er allerede planlagt, og der er etableret samarbejde med deltagende virksomheder. Der skal tilføjes fokus på klimaløsninger ift. formidling til elever
5.r	Samarbejde mellem UU og ungdomsuddannelserne, f.eks. Grønne tømrere på GF2, skovskolen	2023-2025: opstart med dialog møder og forventningsafstemning. Dernæst prøvehandling på GF2 tømrere om grøn tømrer e.l.	

Grønne områder og bæredygtig planlægning	5.s	Bedre udnyttelse af selvejende hallers kapacitet ved reduktion af tomme timer uden aktiviteter	Implementering i 2023
	5.t	Facilitere at foreninger går sammen om at dele klubhuse, idrætsanlæg og andre faciliteter, fremfor at bygge nyt	Implementering i 2023
	5.u	Mellemgården: Etablering af nyttehave i samarbejde med haveholdet	Nyttehaven er for alle. Det bliver en handicap-venlig have med højbede etc, som f.eks også er tilgængelig for borgere i kørestol. Arbejdet med etablering af nyttehaven påbegyndes i 2023, og der er langt en 5års-plan for projektet
	5.v	"Vild med vilje" og insekthoteller på socialområdets og UngNorddjurs' fælles- og udearealer	Forventet opstart 2026
	5.x	Socialområdets botilbud vil vedligeholde og videreudvikle grønne, rekreative områder i og omkring botilbudene, som inviterer til leg og ophold udendørs (f.eks. cykler, bålpladser, kørestolsrytger etc.)	Indsatsen er målrettet borgere i botilbud på socialområdet (Voksenhandicap- og psykiatri). Forventet opstart 2026
	5.y	Bæredygtig tandpleje: Glidende overgang til bæredygtige materialer i tandplejen	Formålet er at nedsætte forbrug af ikke-genanvendeligt plast i den kommunale tandpleje, således at det ikke ender i naturen, hvor det gør skade på dyreliv og klima. Forventet opstart 2027. Opstart kan påbegyndes tidligere, hvis der gives finansiering hertil, men det er ikke realistisk med nuværende budget. Der kan forventes en merudgift på 30-40 procent ved indkøb af bæredygtige materialer i tandplejen
	5.z	Sundhed- og Omsorgsområdet vil etablere 'vilde haver' og vilde bede	De vilde haver og vilde bede skal etableres til ældre, eventuelt ved etablering af nye plejecentre, eller på plejecentre med tilstrækkeligt udendørsareal. Indsatsen har lang sigte og kan indtænkes ved etablering af nye plejecentre. Vilde bede er muligt at etablere for nuværende budgetter. Det vil være nødvendigt at få ekstern finansiering, for at kunne etablere vilde haver eller sansehaver

INDSATSOMRÅDE 6 - Kommunen som virksomhed

Sektormål	Nr.	Handling	Uddybende beskrivelse af handling
Klimaledelse og klimakompetencer i den kommunale organisation	6.a	Udarbejdelse en handleplan for at opnå bred politisk og administrativ forankring af klima og bæredygtighed i alle politiske udvalg og den daglige drift af kommunen. Handleplanen vedtaget senest primo 2024 (Fokus på klimakompetencer og klimaadfærd for kommunens politikere og alle ansatte i organisationen)	Der skal arbejdes for, at politikere og ansatte i Norddjurs Kommune handler mere klimavenligt frem mod 2030. Udover den forandrings-effekt som implementering og realisering af klimaplanen vil have i organisationen, skal arbejde med klima understøttes med handlinger som fremme bevidsthed og viden om klima, så ansatte og politikere har de rette forudsætninger og vilje til at agere mere klimavenligt både i deres arbejdsopgaver og i deres egen adfærd. Der udarbejdes en handleplan herfor, hvori der udvikles et klimakursus for ansatte, der laves workshop for de ansatte og ledelse med fokus på klima og bæredygtighed, oplysningsmateriale om klimant og inspiration til klimavenlig adfærd mv. For at følge denne udvikling laves en undersøgelse eller måling på centrale indikatorer (transport/mobilitet, hverdags handlinger, klimaledelse), en formåling i 2023 og eftermåling hvert 2. år. Det drøftes i Hovedudvalget i 2023/2024, hvorvidt ansatte gennem adfærdsskiftninger i og udenfor arbejdstid kan bidrage til en reduktion af CO ₂ -udledning
	6.b	Databaseret klimaledelse og klimaregnskaber i alle afdelinger med årlig opfølgning, hertil opbygges og anvendes et data/IT-værktøj - et klima-dashboard	Der udarbejdes et Klimadashboard for Norddjurs Kommune som geografisk områder og kommunen som virksomhed. For at kunne det skal der findes frem til og få data fra medarbejdere fra de forskellige fagområder, så der kan måles på deres handlinger og indsats med klima og CO ₂ - reduktion. Den overordnede plan for udvikling af Klimadashboardet er: 1. Få tilført kompetencer og ressourcer til at håndtere klimadata (målinger, tal og analyser) og samle det i den digitale løsning fx en dataplatform og klimainstrumentbrættet/dashboard. 2. Finde data (valid) og opbygning af instrumentbrættet med klimadata. 3. Hente data ind automatisk med konstant aktuelle data (undgå håndholdt data). 4. Oplæring af medarbejdere til lave valide data til platformen og dashboard 5. Udbredelse og formidling af klimainstrumentbrættet i samarbejde med klimaprojektmedarbejdere til de forskellige målgrupper. 6. Dripte klimainstrumentbrættet
	6.c	Integration af klima i planer og strategier, samt i salg og projektering af kommunale arealer. Nye og eksisterende planer opdateres med CO ₂ -reducerende handlinger og klimatilpasning	Senest fra 2030 tænkes multifunktionalitet i klima og bæredygtighed, herunder klimasikring, kontinuerligt ind i planlægning, salg af kommunale byudviklingsarealer, projekter og arbejdsopgaver og brugen af materialer sker for så vidt muligt efter cirkulære principper. Helhedsplaner udarbejdes, så de fremmer CO ₂ -reduktion og cirkulær økonomi med udgangspunkt i stedets potentialer og kulturbårne fællesskaber. Disse planer skal pege på sammenhænge og arkitektoniske helheder, bevaring af bebyggelse, transformation af eksisterende miljøer eller nye tiltag, nødvendig klimatilpasning og biodiversitet, som giver merværdi for borgere. Disse planer udarbejdes i tæt samarbejde med borgerne og er derfor også et dialogredskab til understøttelse af partnerskaber og deleøkonomi
	6.d	Vurdering af klima og bæredygtighed på alle nye anlægssager i deres sagsfremstillinger (KB beslutning 21.06.22). På sigt bliver klima og bæredygtighed et fast punkt, der skal vurderes i forhold til dagsordenspunkter til udvalg, råd, nævner, planer og strategier	Der udarbejdes en model eller metode for beregning af klimaaftryk som anvendes i sagsfremstillinger vedr. nye anlægssager. Forslaget til en model eller metode til vurdering af klima og bæredygtighed godkendes af Kommunalbestyrelsen og implementeres efterfølgende i relevant sagsbehandling
	6.e	Opdatering af Plan- og Udviklingsstrategi 2050 med henblik på klima – planen favner to områder: det blå (kysten, havet og vandet) og det grønne (skov, land, klimatiltag, den grønne omstilling og vedvarende energi)	Plan- og udviklingsstrategien 2050 for Norddjurs Kommune er Kommunalbestyrelsens ambitioner for Norddjurs i et langsigtet perspektiv og udgør samtidig den ramme, som arbejdet med kommuneplan, politikker og budget foregår indenfor. Plan- og udviklingsstrategien tager afsæt i et DNA hvor Det blå og Det grønne udgør kernen i det Norddjurs. Det er stedbundne naturressourcer, egenskaber og karakteristika, som er med til at gøre Norddjurs til Norddjurs – og som adskiller Norddjurs principielt fra alle andre: Det blå tager udgangspunkt i kysten og de muligheder som knytter sig til havet, vandet, kysten og alt forbundet hermed. Det grønne tager afsæt i skov og land men også klimatiltag, den grønne omstilling og vedvarende energi. Plan- og Udviklingsstrategien har tre visionstemaer i 2023: •Prioritering af arealer - som konkret realiseret i kommuneplaner og aktualiseres i eksempelvis placering af VE-anlæg på land og i Kattegat) •Liv i naturen - med henblik på bl.a. erhvervsudvikling, bosætning og folkesundhed •Den grønne omstilling – skub på den grønne omstilling og klimamål Der vil foregå en omfattende borgerinvolvering i forbindelse med opdateringen af Plan- og Udviklingsstrategien. Derover er hele Kommunalbestyrelsen blevet inddraget i udformningen på 12-12 seminarer, hvor politikerne kunne komme med input til de tre udvalgte visionstemaer
Bæredygtig indkøbsstrategi	6.f	Reducere transport ved levering af varer og tjenesteydelser via dels ledelsesinformation om ordrestørrelser og at have fokus på at sætte krav til ordrestørrelser eller maksimale antal leveringsdage, hvor det er relevant og hensigtsmæssigt	I forhold til reduktion af transport ved levering af vare og tjenesteydelser vurderer vi, at dette kan ske inden for kort tid, da der i øjeblikket arbejdes med ledelsesinformation på indkøbsområdet, hvor disse parametre vil indgå. Processen forventes afsluttet i løbet af 2023, men det er dog vigtigt at sige, at vi ikke på nuværende har lagt op til en ændring af indkøbspolitikken, og derfor kan vi alene via ledelsesinformation synliggøre leveringsgebyr mv. overfor fagchefer og ledere. Herudover er det også noget, vi løbende arbejder med i forbindelse med udbud, hvor den nedsatte brugergruppe er med til at bestemme krav til ordrestørrelse og leveringsdage mv.
	6.g	Øge indkøb af bæredygtige varer og tjenesteydelser indenfor eksisterende kontrakter. Dette sikres via udarbejdelse af varelistes med bæredygtige alternativer, øget undervisning i miljømærkningsordninger	I forhold til at øge indkøb af bæredygtige indkøb via udarbejdelse af lister mv, er det forventeligt noget, der vil kunne ske i 2024, men det vil dog kunne variere fra kontrakt til kontrakt, da det jo i høj grad også handler om de produkter, der er på aftale, og der kun er tale om en synliggørelse, da det er de decentrale enheder, der i sidste ende vælger, om de vil købe det konventionelle eller det bæredygtige produkt. Personaleressourcer forventer, vi at dette vil kunne indeholdes i den løbende drift
	6.h	Udarbejde nøgletal for CO ₂ -belastning af vare- og tjenesteydelser på indkøbsaftalerne til brug for påvirkning af adfærd/indførelse af mindstekrav	I forhold til udarbejdelse af nøgletal, er denne meget svær at svare på i forhold til en tidsplan, da vi fortsat er nød til at afvente markedet, og det er først nu at udviklingen af systemer er begyndt, som måske kan bruges. Det er derfor også meget svært for os at give et bud på personaleressourcerne
	6.i	Indarbejde bæredygtighed som kriterium ved udbud af vare- og tjenesteydelser	I forhold til indarbejdelse af bæredygtige kriterier ved udbud, er det noget som bliver gjort løbende, når vi laver et udbud. Der bliver i brugergruppen altid drøftet, hvilke krav der kan være relevant at stille, og det er derfor i sidste ende brugergruppen, som træffer beslutningerne om at stille krav til bæredygtighed, men vi vejleder dem, ved at stille spørgsmål, og i JYFI regi har vi udarbejdet en skabelon for relevante spørgsmål
Bæredygtige kommunale bygninger	6.j	Løbende energirenovering af kommunens bygninger	Norddjurs kommunes Ejendomsgruppe arbejder løbende med energiforbedringer og tager udgangspunkt i energimærkernes tiltag. Dette arbejde har været udført i forbindelse med de afsatte midler siden 2012 og vil derfor ikke kræve yderligere allokering af ressourcer. Der bliver prioriteret CO ₂ -besparelser med udfasning af oliefy, som er blevet gennemført. Nuværende fokus er på el-besparelser, da udgiften hertil er størst
	6.k	Norddjurs Kommune prioriterer bæredygtigt byggeri, herunder genanvendelse af byggematerialer	Ejendomsgruppen har i forbindelse med øget bæredygtighed i bygninger påbegyndt en undersøgelse af LCA-beregninger og hvorvidt disse kan indgå som en del af ejendomsgruppens bygningsrelaterede projekter. Hvor mange ressourcer, der eventuelt skal allokere til disse opgaver er endnu ikke afklaret
	6.l	100 % grøn el i kommunens bygninger i 2030	En mulighed for at lave en indkøbsaftale med PPA i JYFI-samarbejdet; indkøb af strøm fra et eller flere større solcelleanlæg/markanlæg. Dette er dog for nuværende sat i bero, da elpriserne pt. fluktuerer så meget, at ingen kan sætte en pris på produktet. Indkøb har løbende møder med arbejdsgruppen, og der ses her ind til, at man inden 2025 skal findes en løsning. Efter 2030 forventes det dog, at alt el emissionsmæssigt beregnes som CO ₂ -neutralt
Udfasning af fossil bilflåde	6.m	Alle nyindkøb af små personbiler skal som udgangspunkt være elbiler eller hybridbiler	Opgaven foretages løbende og udførelsen er afhængig af, hvornår markedet er modent, og hvornår der eksisterer den nødvendige infrastruktur. Størstedelen af kommunens personbiler er leaset og udbydes løbende i henhold til gældende lovgivning. Ved den enkelte udbudsproces kan der justeres på, hvor mange elbiler der ønskes jf. de krav og behov, Norddjurs Kommune har. Den lille andel af personbiler, der er ejet af kommunen, kan udskiftes efter behov og når der er rede finansiering

6.n	Flådens tungere køretøjer omstilles til bæredygtige køretøjer i videst mulig grad. Baseret på en vurdering fra det relevante område, når der er økonomisk råderum til dette indenfor gældende budget	Opgaven foretages løbende og udførelsen er afhængig af, hvornår markedet er modent, og hvornår der eksisterer den nødvendige infrastruktur. Der er for nuværende ikke et modent marked til at omstille en stor del af flåden. Der er politisk vedtaget en hensigtserklæring om at arbejde kontinuerligt med omstillingen. Der er påbegyndt en udskiftning hos f.eks. Vej og ejendom
-----	--	---

INDSATSOMRÅDE 7 - Klimatilpasning

Sektormål	Nr.	Handling	Uddybende beskrivelse af handling	
Vand: Mindske risiko for oversvømmelser fra havvand, vandløb, regnvand og grundvand	7.a	Løse oversvømmelsesudfordringen på og omkring Grenaa havn gennem klimasikring og udvikling af byen (Projekt "Næse for vand")	Se Klimatilpasningsplan 2023	
	7.b	Udarbejde klimaberedskabsplan til reducere af oversvømmelsesrisikoen med særligt fokus på kritisk infrastruktur, i tæt samarbejde med Beredskab og Sikkerhed (i fælleskommunalt regi m Randers, Favrskov, Syddjurs og Norddjurs kommuner)	Se Klimatilpasningsplan 2023	
	7.c	Sikre diger, kritiske veje og projekt Lunden (Allingåbro) mod stormflodshændelser fra Randers Fjord	Se Klimatilpasningsplan 2023	
	7.d	Igang sætte undersøgelse af stormflodssikring af Anholt færgehavn (inkl. stormfoldskoter, interessenter og finansieringsmuligheder)	Se Klimatilpasningsplan 2023	
	7.e	Undersøge mulige løsninger og løbende have dialog med grundejerforeningen i sommerhusområdet Grenaa Strands om afhjælpning af udfordringer ved belastninger ved højvandssituationer	Se Klimatilpasningsplan 2023	
	7.f	Udarbejde kystbeskyttelsesplan/kyststrategi inkl. administrationsgrundlag for kystforvaltningsplan	Se Klimatilpasningsplan 2023	
	7.g	Indarbejde plan for vandhåndtering allerede i lokalplanlægningen	Se Klimatilpasningsplan 2023	
	7.h	Opbygge større viden om og skabe et bedre og større datagrundlag for terrænnært grundvand	Se Klimatilpasningsplan 2023	
	7.i	Være opmærksom på mulige oversvømmelser fra regnvand i Gudekvarteret nord for Grenåen i Grenaa	Se Klimatilpasningsplan 2023	
	7.j	Etablere en permanent løsning for området omkring Emballagevej i Grenaa, hvor der har været problemer med oversvømmelse fra nedbørshændelser	Se Klimatilpasningsplan 2023	
	7.k	Være opmærksom på mulige oversvømmelser fra regnvand i bolig- og erhvervsområdet Trekanten i Grenaa	Se Klimatilpasningsplan 2023	
	7.l	Være opmærksom på mulige oversvømmelser fra regnvand på terræn i boligområdet syd for Bønnerup Havn	Se Klimatilpasningsplan 2023	
	7.m	Arbejde hen mod løsning af højtstående grundvand i Fannerup	Se Klimatilpasningsplan 2023	
	7.n	Etablere en fælles løsning med Randers Kommune om sikring af hele fjorden, når der er sket en individuel sikring af diget til kote 3 i området Voer Færgehavn	Se Klimatilpasningsplan 2023	
	7.o	Understøtte borgere påvirket af problemer med oversvømmelse fra Brøndstrup Å ved Gjerrild Nordstrand	Se Klimatilpasningsplan 2023	
	Tørke: Understøtte en reduktion af skader ved tørke	7.p	Udføre forberedende dataindsamling og undersøgelser i udsatte områder, bl.a. for at have det nødvendige grundlag til behandling af ansøgninger om øget vandindvinding i tørre perioder, hvis det viser sig, at tørkeperioderne bliver længere	Se Klimatilpasningsplan 2023
		7.q	Reducere behovet for vandindvinding til vanding ved at være i dialog med landbrugene i kommunen om fremtidens afgrødevalg	Se Klimatilpasningsplan 2023
7.r		Udarbejde beredskabsplaner for naturbrande	Se Klimatilpasningsplan 2023	
7.s		Opsætte en grundvandsmodel på Anholt, som beregner og monitorerer den tilgængelige grundvandsmængde i tørkesituationer. På baggrund af dette opsættes kriterier for omfanget af begrænsninger i vandforbruget	Se Klimatilpasningsplan 2023	
7.t		Følge udviklingen tæt for at opnå en bedre viden og forståelse for, hvordan de vigtige lokaliteter prioriteres, og hvilke virkemidler der er bedst i et dansk klima	Se Klimatilpasningsplan 2023	
Hede: Opnå bedre viden og forståelse om virkemidler til håndtering af påvirkning fra hede	7.u	Følge udviklingen tæt for at opnå en bedre viden og forståelse for, hvordan de vigtige lokaliteter prioriteres, og hvilke virkemidler der er bedst i et dansk klima	Se Klimatilpasningsplan 2023	
Vind: Opnå bedre viden og forståelse om virkemidler til håndtering af påvirkning fra vind	7.v	Følge udviklingen tæt for at opnå en bedre viden og forståelse for, hvordan ændringer i middelvindens hastighed, vindretning og sæsonbestemte vinde vil påvirke omgivelserne	Se Klimatilpasningsplan 2023	